

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

РОЗБУДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Київ - 2023

УДК 373.5(4):008-022.218:004

B43

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту цифровізації освіти НАПН України (№ 14 від 30.10.2023 р.)

Рецензенти:

- Соколюк О. М.** канд.пед.н., с.н.с., вчений секретар Інституту цифровізації освіти НАПН України
- Мінтій І. С.** канд.пед.н., доцент, доцент кафедри інформатики та прикладної математики Криворізького державного педагогічного університету

B43 Розбудова інформаційно-цифрового середовища закладів загальної середньої освіти: стан та перспективи. Збірник матеріалів : Гриценчук О.О., Іванюк І.В., Кравчина О.Є., Лещенко М.П., Малицька І.Д., Овчарук О.В. Київ, ІЦО НАПН України. 2023. 80 с.

ISBN 978-617-8330-02-6

Збірник матеріалів «Розбудова інформаційно-цифрового середовища закладів загальної середньої освіти: стан та перспективи» укладено в рамках здійснення НД «Методика моніторингових досліджень ефективності інформаційно-цифрового середовища закладів загальної середньої освіти у контексті євроінтеграції України» (№ 0123U100497).

До збірки увійшли матеріали з питань використання цифрових інструментів для організації та управління освітою, висвітлено проблеми, пов'язані з цифровим супротивом для розпізнавання фейкових новин та маніпуляцій у онлайн-середовищі. Розглянуто тенденції розвитку освітніх технологій та моніторингу стану цифрових трансформацій в Україні та країнах Європейського Союзу, представлено аналітичні прогнози використання ІКТ в освіті. Представлено результати зарубіжних та вітчизняних опитувань педагогічних працівників щодо використання цифрових інструментів для навчання в період війни. Подано інформацію щодо нових навчально-методичних матеріалів з навчання учнів основам демократії та парламентаризму в Україні.

Для розробників освітньої політики, вчителів, науковців, управлінців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, широкої педагогічної громадськості.

Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори.

ISBN 978-617-8330-02-6

© Інститут цифровізації освіти НАПН України, 2023

© Колектив авторів, 2023

ЗМІСТ

Вступ	3
Інформаційний бюлетень №1. Цифровий супротив, або як розпізнати фейкові новини та маніпуляції у онлайн-середовищі: поради для вчителів <i>Овчарук О.В.</i>	8
Інформаційний бюлетень №2. Цифрові інструменти для навчання: результати зарубіжного та вітчизняного опитувань <i>Іванюк І. В.</i>	18
Інформаційний бюлетень №3. Моніторинг стану цифрових трансформацій: досвід Нідерландів <i>Гриценчук О.О.</i>	26
Інформаційний бюлетень №4. Тенденції розвитку освітніх технологій: прогноз аналітиків на 2024 рік <i>Малицька І.Д.</i>	31
Інформаційний бюлетень №5. Автоматизовані системи управління для розбудови сучасного інформаційно-освітнього середовища <i>Кравчина О.Є.</i>	41
Інформаційний бюлетень №6. Опитування вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах війни: 2023 <i>Овчарук О.В., Леценко М.П., Іванюк І.В., Гриценчук О.О., Малицька І.Д., Кравчина О.Є.</i>	66
Інформаційний бюлетень №7. Навчання учнів основам демократії та парламентаризму в Україні <i>Іванюк І. В.</i>	68

ВСТУП

Розбудова української освіти у період війни є стратегічним завданням нашої держави. Втрати, яких зазнала освітня інфраструктура в Україні з початком повномасштабної російської агресії 24 лютого 2022 р., спричинили необхідність пошуку ефективних шляхів здійснення навчання та поставили задачу здійснення освіти на якісному рівні для всіх. У системі шкільної освіти більшість навчання останні два роки здійснювалась дистанційним шляхом, саме тому застосування нових інструментів для організації навчання залишаються сьогодні актуальною задачею. За період карантину 2020-2022 рр. українські педагоги отримали значний досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій та створили умови для дистанційного навчання у школах і це змінило ставлення педагогів до використання цифрових засобів для організації освітнього процесу. Дистанційне навчання, використання цифрових засобів та технологій стало нормою для всіх вчителів, тому ця сфера потребує використання нових інструментів та інноваційних методик їх застосування.

Збірка інформаційних бюлетенів, представлена у цій публікації, об'єднала матеріали, які висвітлюють досвід країн Європейського Союзу, України країн Європейського Союзу, України та країн зарубіжжя щодо використання ІКТ в сучасному освітньому середовищі.

Підтримка дітей та молоді в безпечній, ефективній, критичній і відповідальній участі у світі, наповненому соціальними медіа та цифровими технологіями, стала сьогодні світовим пріоритетом. *Перший номер* бюлетеню «Цифровий супротив, або як розпізнати фейкові новини та маніпуляції у онлайн-середовищі: поради для вчителів» присвячено питанням цифрового захисту інформації, що призначена для учнів та вчителів. Розкрито настанови міжнародної організації Ради Європи (РЕ), що започаткувала дискусію на міжнародному рівні зі сприяння безпеці в онлайн-середовищі та під час

використання платформ соціальних медіа дітьми та молоддю. Подано керівні принципи для освітніх політиків та представлено ресурси для педагогів і дітей, щоб вони могли навчитися захищатися від кібернебезпек під час користування Інтернетом. Висвітлено настанови щодо того, що повинні знати учні, користуючись інтернетом, як розпізнавати фейкові новини та повідомлення, як протистояти онлайн-маніпуляціям, що таке проблемне навчання у зазначеному контексті і де вчитель може знайти інформацію з окресленої тематики.

Другий номер бюлетеню «Цифрові інструменти для навчання: результати зарубіжного та вітчизняного опитувань» присвячено ознайомленню з рейтингом 100 найкращих онлайн-інструментів для навчання. Представлені дослідження, що були проведені зарубіжними та вітчизняними дослідниками для визначення найбільш популярних цифрових засобів для організації онлайн-навчання вчителями. Проведення таких досліджень є важливим не лише для визначення популярності цифрових інструментів для навчання, але й того, щоб дослідити як змінюється саме навчання, які виникають проблеми та потреби серед вчителів та запропонувати ефективні подальші дії щодо розвитку освітнього процесу.

У *третьому номері* бюлетеню «Моніторинг стану цифрових трансформацій: досвід Нідерландів» розкрито досвід Королівства Нідерландів, де було ініційоване перше масштабне моніторингове дослідження національного рівня щодо стану впровадження і використання ІКТ в шкільній освіті і загалом освітньому секторі - Monitor Digitalisering Funderend Onderwijs MyRA. Представлено досвід Фонду Kennisnet (<https://www.kennisnet.nl>) у співпраці з Радою асоціації шкіл в галузі середньої освіти (<https://www.vo-raad.nl/>), Радою асоціації шкіл в галузі початкової освіти (<https://www.pogaad.nl/>), які започаткували дослідження, що передбачає огляд та оцінювання процесів цифрових трансформацій в освіті.

Четвертий номер бюлетеню «Тенденції розвитку освітніх технологій: прогноз аналітиків на 2024 рік» присвячено застосуванню останніх досягнень у сфері цифровізації освіти та освітнього середовища. Представлено інформацію щодо найсучасніших цифрових рішень, що сьогодні використовуються у країнах зарубіжжя та в Україні: гейміфікація, імерсивна реальність: AR, VR та змішана реальність, мікронавчання (bite-sized learning), Big Data, цифрова освіта K-12, штучний інтелект, блокчейн в освіті, персоналізоване навчання, модель навчання на основі підписки (Subscription-Based Model for Learning), STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, and Math), Цілісне навчання (Holistic Learning), гібридне, мобільне навчання та ін.

П'ятий номер бюлетеню «Автоматизовані системи управління для розбудови сучасного інформаційно-освітнього середовища» висвітлює питання цифровізації систем управління закладами освіти. Описано автоматизовані освітні інформаційні комплекси, що використовуються у закладах загальної середньої освіти в Україні. Представлено різні типи інформаційних автоматизованих систем управління та систем тестування. Надано інформацію щодо структури та принципів їх функціонування: автоматичний збір та розподіл документації звітного характеру; облік та управління кадрами, збирання та зберігання актуальних відомостей про співробітників; формування актуального розкладу занять; планування та адміністрування освітнього процесу, у тому числі планування та своєчасний облік навчального навантаження; моніторинг виконання навчальних планів; інформаційний супровід діяльності структурних підрозділів; формування особових справ учнів; зберігання статистичних даних про результати навчання.

Шостий номер бюлетеню «Опитування вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах війни: 2023» висвітлює результати

Інститут цифровізації освіти НАПН України
Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

щорічного всеукраїнського опитування вчителів, яке здійснюється четвертий рік поспіль спільно Інститутом цифровізації освіти НАПН України та ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Представлено географію опитування, цільові групи та загальну кількість – 42 708 осіб з усіх регіонів України. Подано узагальнені результати опитування у 2023 році.

Сьомий номер (додатковий) «Навчання учнів демократії та парламентаризму в Україні» розкриває питання парламентської просвіти, важливості навчання учнів основам представницької демократії та парламентаризму. У бюлетені представлено комплект навчально-методичних матеріалів для впровадження парламентської просвіти на рівні закладів загальної середньої та позашкільної освіти.

Представлений збірник інформаційних бюлетенів за 2023 рік містить інформацію про найкращі цифрові рішення та практики організації освіти під час військових дій в Україні та зарубіжжі. Автори сподіваються, що представлені у збірнику матеріали сприятимуть виконанню освітянами важливих завдань формування та розвитку молодого покоління громадян України.

Збірник укладено в рамках НД № 0123U100497 «Методика моніторингових досліджень ефективності інформаційно-цифрового середовища закладів загальної середньої освіти у контексті євроінтеграції України», що здійснюється у Інституті цифровізації освіти НАПН України.

Автори-упорядники:

*Овчарук О.В., Леценко М.П., Гриценчук О.О.,
Іванюк І.В., Малицька І.Д., Кравчина О.Є.*

ЦИФРОВИЙ СУПРОТИВ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 1, 2023

ЦИФРОВИЙ СУПРОТИВ, АБО ЯК РОЗПІЗНАТИ ФЕЙКОВІ НОВИНИ ТА МАНІПУЛЯЦІЇ У ОНЛАЙН-СЕРЕДОВИЩІ: ПОРАДИ ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ

Чи перевіряєте ви джерела прочитаного в інтернеті? Чи змогли б ви розпізнати фейкові новини та маніпуляції? Інформацію, знайдену в інтернеті, слід оцінити, перш ніж її можна буде вважати цінною.

Однією з перших міжнародних організацій, що почали розробляти настанови для учителів та учнів, стала Рада Європи (РЄ), що започаткувала дискусію на міжнародному рівні зі сприяння безпеці в онлайн-середовищі та під час використання платформ соціальних медіа дітьми та молоддю. Зокрема, було складено керівні принципи для освітніх політиків та розроблено ресурси для педагогів і дітей, щоб вони могли навчитися захищатися під час користування Інтернетом.

Важливими настановами з питань цифрового громадянства та грамотності стала Рекомендація РЄ, прийнята Комітетом Міністрів 21 листопада 2019 р. щодо розвитку та підтримки цифрового громадянства у країнах-членах РЄ (*Recommendation CM/Rec(2019)10 of the Committee of Ministers to member States on developing and promoting digital citizenship education*), де зазначено, що захищена технічна інфраструктура закладів освіти створює впевненість і довіру до цифрової участі в діяльності онлайн-спільноти. Це вимагає від постачальників цифрових платформ і операторів

мобільного зв'язку забезпечити безпечніше цифрове середовище та спростити заходи безпеки [1].

Підтримка дітей та молоді в безпечній, ефективній, критичній і відповідальній участі у світі, наповненому соціальними медіа та цифровими технологіями, стала сьогодні світовим пріоритетом, а поняття цифрового громадянства виокремилось, щоб охопити низку компетентностей, ставлення та поведінки, що стосуються переваг та можливостей, що надає світ онлайн, створюючи стійкість до його потенційної шкоди та ризиків.

У рамках проєкту Спільної програми Європейського Союзу та Ради Європи «Демократична та інклюзивна шкільна культура в роботі» (DISCO) розроблено поради та низку матеріалів для вчителів та учнів, які містять інформацію про те, як розпізнавати фейкові новини та неправдиву інформацію, знайдену в онлайн-середовищі. На основі розробленої Радою Європи моделі цифрового громадянства, що включає три категорії та 10 основних галузей, виокремлено необхідні компетентності, що дозволяють учневі бути стійким до цифрових маніпуляцій. Матеріали Ради Європи та посібник для вчителів про фейкові новини та неправдиву інформацію, запропонований РЄ, пропонують приклади вправ на основі критичного мислення та проблемного навчання, які спрямовані на те, щоб навчити про реальні випадки фейкових новин [2] (рис.2).

Комунікація – це взаємодія, процес обміну інформацією (фактами, ідеями, поглядами, емоціями тощо) між двома або більше особами; спілкування за допомогою вербальних і невербальних засобів із метою передавання та одержання інформації. Слід також розуміти поняття *масової комунікації*, що означає процес передачі інформації групі людей одночасно за допомогою спеціальних технічних засобів - мас-медіа та інтернет-мереж.

Належна комунікація передбачає здатність створювати, отримувати та поширювати інформацію, використовуючи відповідні інструменти,

усвідомлюючи цінності та ставлення, права та обов'язки, конфіденційність та безпеку. При цьому необхідно підвищувати обізнаність і підтримувати дотримання прав учнів, особливо щодо питань конфіденційності, захисту даних і свободи вираження поглядів; сприяти здатності батьків розширювати можливості дітей у цифровому середовищі та знаходити належний баланс між безпекою в інтернеті та розширенням прав і можливостей.

Маніпуляція може включати дезінформацію, неповноцінну і неправдиву інформацію або сприйняття та підтримку дискурсів, що пропагують расизм, нетерпимість і дискримінацію. Маніпуляція, тобто спроби вплинути на переконання, ставлення та поведінку людей, не є новим і не є специфічним для онлайн-середовища. Такі дії часто здійснюються через державні установи; політиками та ЗМІ, що контролюють або впливають на схеми голосування; або рекламної індустрії, щоб впливати на ставлення та поведінку споживачів. Все це тепер сьогодні притаманно онлайн-середовищу. Маніпуляції впливають на природні страхи людей, такі як страх щось втратити або страх невизначеності. Цифрові технології можуть обмежити здатність людей робити вільний вибір, а також їхні можливості взаємодії та доступу до інформації. Розроблені рекомендації РЄ надають аналіз типів маніпулювання, дуже поширеного в онлайн-середовищі: маніпулювання, яке призводить до прийняття радикальних поглядів, що призводить до насильницького екстремізму та тероризму. Подібний аналіз можна провести щодо інших типів негативних повідомлень, що передаються онлайн, і різної здатності людей протистояти таким повідомленням [1;2].

Що повинна вміти людина, щоб протистояти маніпуляціям онлайн:

- ретельно аналізувати, оцінювати, оскаржувати та відкидати упереджену комунікацію, пропаганду та дезінформацію;

- розуміти складність соціальних і політичних питань і визнавати, що ці проблеми не завжди можна адекватно вирішити за допомогою спрощених відповідей або рішень;
- творчо усвідомлювати, розуміти та цінувати переконання, точки зору та світогляд інших людей, а також визнавати, що погляди інших людей можуть бути такими ж дійсними, як і їхні власні, якщо розглядати їх з їхньої позиції;
- розуміти та цінувати, наскільки ненасильницькі демократичні засоби є більш ефективними інструментами для мирного вираження поглядів і думок громадян, врегулювання розбіжностей у думках та досягнення політичних і соціальних цілей;
- цінувати людську гідність, права людини, культурне розмаїття, демократію, рівність, чесність, справедливість і верховенство права; виявляти відкритість до культурної відмінності та до інших вірувань, світоглядів і практик; виявляти повагу до людей, які не поділяють їхні погляди, якщо вони визнають людську гідність і права людини.

Деконструкція дезінформації, пропаганди чи популістських повідомлень вимагає від особи навичок доступу та оцінки альтернативних джерел інформації, особливо джерел, які пропонують альтернативні наративи. Крім того, люди повинні вміти деконструювати приховані мотиви, наміри та цілі тих, хто створив повідомлення. Це, у свою чергу, вимагає здатність розуміти й інтерпретувати ширший політичний та соціальний контекст, у якому створювалися повідомлення. Після критичного аналізу люди також повинні мати можливість прийти до послідовних висновків.

Відповідальність є особливо важливою характеристикою людини в онлайн-середовищі. Багато шкоди може бути завдано простим поширенням оманливої, маніпулятивної чи неправдивої інформації або думок, які суперечать фундаментальним демократичним цінностям.

Відповідь на спроби онлайн-маніпуляції потребує не лише певних знань і навичок. Той факт, що сьогодні існують інструменти для перевірки того, чи щось правдиве чи фальшиве, не обов'язково означає, що люди використовуватимуть ці інструменти та навички, які вони мають, щоб деконструювати та реагувати на маніпулятивні повідомлення. На реакцію та поведінку людини вливають емоційні елементи. Когнітивні упередження можуть обмежувати наше сприйняття та інтерпретацію повідомлень. Наприклад, упередження змушує нас надавати перевагу тій інформації, яка допомагає підтвердити наші переконання та ідеї, та ігнорувати або нехтувати інформацією, яка їх оскаржує. Упередження також можуть обмежити конкретні відповіді на проблемні повідомлення. Наприклад, ефект стороннього спостерігача показує, що існує мала ймовірність того, що хтось вживе заходів на підтримку людини, яка потребує допомоги, наприклад, хтось зазнав переслідування чи агресії в громадському місці, й інші є свідками. Цей ефект також притаманний для онлайн-середовища. Тому цінності та ставлення надзвичайно важливі.

Проблемне навчання та компетентності для демократичної культури.

Залучаючись до процесу, передбаченого дослідницькою навчальною діяльністю, учні розвивають компетентності для демократичної культури. Це передбачає процеси, засновані на дослідженні – зборі, обробці та аналізі інформації, тобто навчання, засноване на вирішенні проблем і розвиває, перш за все, аналітичні та критичні навички мислення в учнів. Це дозволяє їм деконструювати медіа-повідомлення, порівнювати їх, а також використовувати критерії для ідентифікації елементів, які можуть вказувати на те, що вони є фейковими новинами, маніпуляціями чи дезінформацією. Завдяки цьому в учнів розвивається критичне розуміння медіа, а також критичне ставлення до вибору тем онлайн повідомлень [2].

Важливо зазначити, що такий дослідницький процес стимулює студентів розмірковувати над своїми цінностями, особливо під час дослідження тем, що торкаються делікатних питань, пов'язаних із загрозами людській гідності та правами людини певних груп, культурного розмаїття суспільства чи неоднозначних ситуацій, пов'язаних з демократичною практикою, правосуддям чи верховенством права.

Як розпізнати фейкові новини та повідомлення?

Фейкові новини є успішними у разі, якщо контекст, у якому вони публікуються, і спільнота, на яку спрямовані фейкові новини, задовольняють таким критеріям:

- фейкові новини підтверджують інтереси, упередження та переконання членів спільноти;
- фейкові новини має побачити та «натиснути» велика частина спільноти;
- члени спільноти не усвідомлюють, що новина є фейковою;
- інші новини, що поширюються в спільноті, не відрізняються від фейкових новин і нічого не розкривають про те, що вони фейкові;
- лише деякі члени спільноти шукають інформацію за межами звичайних каналів спілкування спільноти.

Важливо розпізнавати різні типи комунікації та стилі фейкових новин. Успішні фейкові новини зазвичай мають однакові характеристики та використовують схожі стратегії переконання:

- спираються на такі емоції, як страхи чи упередження (наприклад, цікавість, любов до тварин, жадібність, хворобливість, страждання, незахищеність, расизм, параноя) і прагнуть, щоб користувач зробив вибір (тобто поділився новинами);
- розглядають питання, що становлять великий спільний інтерес (наприклад, тероризм, охорона здоров'я, расизм та інші форми дискримінації, політика, знаменитості) і пристосовані до потреб певної

спільноти зі схожими психологічними та соціальними характеристиками;

- використовують драматичні чи сенсаційні тони (знаки оклику в заголовках, явні заклики поділитися, заяви на кшталт «газети вам цього не скажуть»);
- описують неймовірні чи надзвичайні події (наприклад, катастрофи, гігантські змови, інопланетян, зіткнення астероїдів, шокуючі чи скандальні заяви/поведінку зі сторони знаменитостей чи політиків);
- містять заголовки, призначені для збору «кліків» (клікбейт) і часто не пов'язані з самим контентом новин;
- використовують графіку та макет, подібний до основних соціальних медіа та журналістських веб-сайтів, що ускладнює розрізнення правдивих новин від фейкових;
- використовує цифрові та мультимедійні канали, щоб полегшити його поширення різними медіа-каналами.

Вміст фейкових новин можна розрізнити, якщо зрозуміти стратегії переконання, які використовуються для впливу на користувача. Оскільки дуже важко розрізнити кілька різних аспектів змісту фейкових новин, експерти РЄ пропонують покладатися на опис того, як дезінформація може бути сконструйована за категоріями дезінформації, запропоновані у навчальній онлайн-грі «Гра з фейковими новинами» (aboutbanews.com), створеної Кембриджським університетом і нідерландською платформою проти дезінформації DROG (<https://aboutbadnews.com/>).

Оскільки швидке поширення онлайн-дезінформації створює все більший ризик для суспільства в усьому світі, автори гри поставили на меті перевірити, яким буде результат її використання школярами середніх класів. Умовою гри є необхідність створити новинну статтю про політизовану тему

(наприклад, європейську кризу біженців), використовуючи тактику, що вводить в оману, з точки зору різних типів виробників фейкових новин.

Рис.1. Скрін зі сторінки онлайн-гри, створеної Кембриджським університетом спільно з нідерландською платформою DROG (джерело: (<https://aboutbadnews.com/>))

Отримані результати засвідчили, що освітні ігри можуть бути перспективним засобом т.зв. «щеплення» громадськості від фейкових новин [3]. Дослідники Е.Марвік і Р.Льюїс зазначають, що так звані інтернет-субкультури використовують переваги поточної медіа-екосистеми, щоб маніпулювати кадрами новин, встановлювати

порядок денний і поширювати ідеї [5].

Висновки. Безсумнівно, що освітні онлайн-ресурси, присвячені подоланню стереотипів, що містять інструменти для вчителів та учнів, як розрізнити фейкові новини та дезінформацію у онлайн-середовище, можуть зробити значний внесок у формування демократичних громадян. Тому важливою у цих питаннях є роль вчителів, що обирають теми для проведення досліджень учнями.

Згідно рекомендацій РС, важливо приділяти достатньо часу учням та вчителям для опрацювання тем з питань фейкових новин. Розгляд такої теми, як «фейкові новини», зокрема за допомогою методу навчання на основі проблемного навчання, викликає стільки дидактичних питань у вчителів і викликів у студентів, що обом сторонам потрібен час, щоб переосмислити свій підхід. Звісно, більшість навчальних програм мають щільний розклад, і це вимагає від викладачів швидкого прийняття рішень щодо процесу навчання своїх учнів. З іншого боку, дозволяючи учням міркувати над такою складною темою, як ця, дозволить їм розвивати критичне мислення та громадянські

Інститут цифровізації освіти НАПН України
Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

якості. Оскільки основною особливістю фейкових новин є використання обмеженої уваги більшості онлайн-користувачів, споживання онлайн-новин завжди пов'язане з ризиком отримати оманливу інформацію або бути дезінформованим вигаданими історіями.

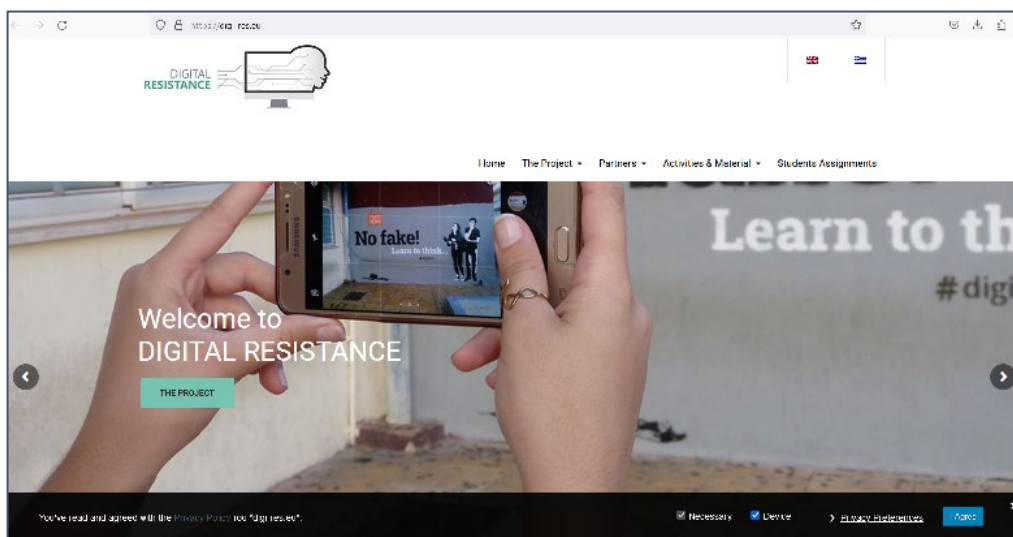

Рис.2. Веб-сторінка проєкту РЄ «Digital Resistance». Джерело:<https://digi-res.eu/>

Список використаних джерел:

1. Recommendation CM/Rec(2019)10 of the Committee of Ministers to member States on developing and promoting digital citizenship education. URL : https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=090000168098de08.
2. DIGITAL RESISTANCE. An empowering handbook for teachers on how to support their students to recognise fake news and false information found in the online environment. Council of Europe, December 2020. 91 p. URL : <https://rm.coe.int/digital-resistance-handbook-21012021/1680a1269d>
3. Sander van der Linden & Jon Roozenbeek, (2019) The Fake News Game: Actively Inoculating Against the Risk of Misinformation. Journal of Risk Research, Volume 22, 2019 - Issue 5. <https://doi.org/10.1080/13669877.2018.1443491>
4. Boididou, C., Papadopoulos, S., Apostolidis, L., & Kompatsiaris, Y. (2017). Learning to detect misleading content on Twitter. In ICMR 2017 - Proceedings of the 2017 ACM International Conference on Multimedia Retrieval (pp. 278–286).
5. Marwick, A., & Lewis, R. (2017). Media manipulation and disinformation online. Data & Society Research Institute. Retrieved February, 15, 2023 from: https://datasociety.net/pubs/oh/DataAndSociety_MediaManipulationAndDisinformationOnline.pdf/

Матеріал підготувала:

Овчарук О.В., доктор педагогічних наук, професор

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 2, 2023

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ НАВЧАННЯ: РЕЗУЛЬТАТИ ЗАРУБІЖНОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ОПИТУВАНЬ

З 2007 року Джейн Харт, яка є авторкою одного з провідних у світі веб-сайтів, присвячених навчальним трендам, технологіям та інструментам ([Modern Workplace Learning 2023](#)), складає щорічний список найкращих інструментів для навчання за результатами відкритого опитування.

Освітян запрошують номінувати свої 10 найкращих цифрових інструментів для навчання, а їхні відповіді використовуються для створення щорічного списку.

З 2007 по 2015 рік це був список 100 найкращих інструментів для навчання, але щоб відзначити 10-ту річницю проекту в 2016 році, дослідниця розширила список до 200 інструментів. У 2021 році його було збільшено до 300 інструментів, але в 2022 році Д. Харт знов повернулася до списку 100 найкращих інструментів.

100 найкращих інструментів для навчання 2022 року було створено за результатами 16-го щорічного опитування. Графіка надає візуальне представлення інструментів у списку та того, як вони використовуються в різних контекстах (рис. 1).

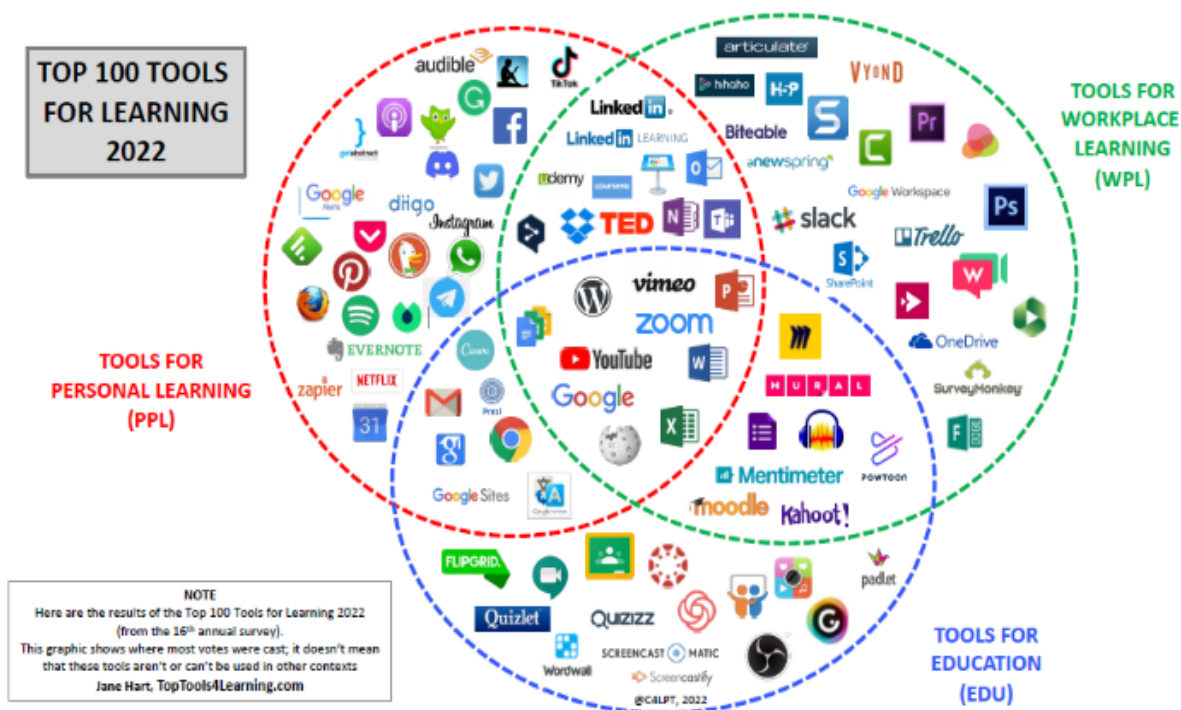

Рис.1 100 найкращих інструментів для навчання 2022. Результати 16-го щорічного опитування. Джерело: <https://toptools4learning.com/analysis-2022/>

За результатами опитування Д.Харт представила список 100 найкращих цифрових інструментів для навчання 2022 року за 5 ключовими категоріями [3]:

I. Офісні інструменти & набори

Документ: [Google Docs](#) | [Word](#)

Презентація: [PowerPoint](#) | [Google Slides](#) | [Prezi](#) | [Apple Keynote](#)

Електронні таблиці: [Google Sheets](#) | [Excel](#)

Файлообмінники: [Google Drive](#) | [Dropbox](#) | [OneDrive](#)

Електронна пошта: [Gmail](#) | [Outlook](#)

Цифрові блокноти: [OneNote](#) | [Evernote](#)

II. Розробка контенту

Скріншоти: [Snagit](#)

Скрінкасти: [Camtasia](#) | [Screencast-O-matic](#) | [Loom](#) | [Screencastify](#)

Графіка: [Canva](#) | [Genially](#) | [Adobe Photoshop](#)

Аудіо: [Audacity](#)

Анімація: [Vyond](#) | [Powtoon](#)

Відео: [Biteable](#) | [Adobe Premiere Pro](#) | [Panopto](#)

Пряма трансляція відео: [OBS Studio](#) | [MS Stream](#)

Інтерактивний контент: [hihaho](#) | [H5P](#) | [Thinglink](#)

Форми та опитування: [Google Forms](#) | [Survey Monkey](#) | [MS Forms](#)

Блоги та вебсайти: [WordPress](#) | [Google Sites](#)

III. Навчальні інструменти та платформи

Засоби створення програм: [Articulate](#) | [Camtasia](#) | [Easygenerator](#)

Навчальні платформи: [Google Classroom](#) | [Moodle](#) | [Canvas](#)

Навчальний контент: [Wordwall](#) | [Live Worksheets](#)

Навчальні квести/тести: [Quizizz](#) | [Quizlet](#)

Платформи для корпоративного навчання: [Moodle](#) | [aNewSpring](#)

Платформи онлайн-курсів: [LinkedIn Learning](#) | [Udemy](#) | [Coursera](#)

Програми для вивчення мови: [Duolingo](#)

IV. Соціальні платформи та платформи для співпраці

Відеозустрічі: [Microsoft Teams](#) | [Zoom](#) | [Google Meet](#) | [Whereby](#) | [Flipgrid](#)

Командна співпраця: [Microsoft](#)

[Teams](#) | [Slack](#) | [Trello](#) | [SharePoint](#) | [Google Workspace](#)

Програми обміну повідомленнями: [WhatsApp](#) | [Telegram](#) | [Discord](#)

Залучення в прямому ефірі: [Kahoot](#) | [Mentimeter](#)

Онлайн-дошки: [Miro](#) | [Mural](#)

Інші інструменти для співпраці: [Padlet](#) | [Google Calendar](#)

Соціальні мережі: [LinkedIn](#) | [Twitter](#) | [Instagram](#) | [Facebook](#) | [TikTok](#)

V. Веб інструменти та платформи

Браузери: [Google Chrome](#) | [Firefox](#)

Веб пошук: [Google](#) | [DuckDuckGo](#) | [Google Scholar](#)

Посилання: [Wikipedia](#),

Онлайн-перекладачі: [DeepL](#) | [Google Translate](#)

Електронні та аудіо книги: [Kindle Reader App](#) | [Audible](#)

Анотації до книги: [Blinkist](#) | [getAbstract](#)

Подкасти / програвачі: [Spotify](#) | [Apple Podcasts](#)

Відео та фільми: [YouTube](#) | [Vimeo](#) | [Netflix](#) | [TED Talks](#)

Презентації: [Slideshare](#)

Програми для читання новин: [Feedly](#) | [Inoreader](#)

Сповіщення: [Google Alerts](#)

Керування: [Pinterest](#) | [Diigo](#) | [Pocket](#)

Різне: [Grammarly](#) | [Google Calendar](#) | [Zapier](#)

В Україні дослідження щодо використання цифрових інструментів та онлайн-ресурсів серед педагогічних працівників проводять з 2020 року вчені відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій Інституту цифровізації освіти Національної академії педагогічних наук України.

Організовані онлайн-опитування мають на меті реалізацію таких завдань: виявлення громадської думки педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти щодо проблем і потреб, що виникають під час здійснення дистанційного та змішаного навчання в умовах спочатку карантину COVID-19, а потім повномасштабного вторгнення рф в Україну; визначення ступеню готовності педагогічних працівників використовувати онлайн-інструменти та онлайн-ресурси під час здійснення дистанційного та змішаного навчання; порівняння результатів опитування щодо використання онлайн-інструментів та онлайн-ресурсів в 2020 р. [2], [7], 2021 р. [1], [5], [6],

2022 р. [4], [8], 2023 р.; порівняння результатів опитування щодо визначення рівня цифрової компетентності педагогічних працівників шляхом самооцінювання на основі «Рамки цифрової компетентності для громадян»; надання відповідних рекомендацій зацікавленим сторонам на основі оцінки стану ситуації, що склалась під час карантину та повномасштабної війни.

Хронологія та охоплення респондентів під час проведених опитувань: лютий-березень 2020 р. – 607 респондентів; січень 2021р. - 1463 респондентів; січень – лютий 2022 р. 54 254 респондентів; березень – квітень 2023 р. – 42 708 респондентів.

Важливо було дізнатись, які онлайн-ресурси слугують респондентам для підготовки до уроків, що саме з цих ресурсів є найбільш популярним і корисним для учнів та вчителів. З'ясовано, що в 2022 році найбільше респонденти використовували такі цифрові інструменти для організації дистанційного навчання: Viber – 78,4%; Zoom – 65,4%; сайт навчального закладу – 23,5%; GoogleAppsforEducation - 20,2%; МійКлас – 19,5%; Електронний щоденник – 15,4%; Навчальна платформа навчального закладу - 14,3%; Telegram – 13,3%; JitsiMeet - 13,1%; Padlet – 11%; FlippedClassroom - 10,9%; Skype – 8,3%; MicrosoftOffice 365 – 7,6%; Microsoft Teams– 4,7%; WhatsApp– 3,3%; Moodle– 3,2%; ClassDojo– 1,5%; Tik-Tok– 1,4%.

Якщо порівняти результати опитувань 2020р., 2021р. та 2022р. щодо використання цифрових інструментів для організації дистанційного навчання, можна побачити, що протягом вказаного часового періоду, найбільш популярними інструментами у вчителів залишаються Viber, Zoom і сайт навчального закладу.

Відповіді респондентів свідчать, що для проведення уроків педагогічні працівники використовують такі ресурси: На Урок – 84,7%; YouTube – 73,1%; Всеосвіта – 71%; Всеукраїнська школа онлайн – 41,6%; EdEra - 29%; соціальні мережі (Facebook, Instagram) – 24,5%; Learning.ua – 21,4%;Prometheus - 16,6%;

Блоги (мережеві журнали, щоденники подій) – 11,7%; Kahoot- 9,9%; Цифрова освіта «Дія» - 8,5%; Classtime - 7,8%; відео уроки на ТРК «Київ» та місцевих телеканалів – 6,5%; Edpuzzle – 1,4%; TED– 1,1%.

Порівнюючи результати опитувань 2020р., 2021р. та 2022р. щодо використання онлайн-ресурсів для організації дистанційного навчання, можна побачити, що протягом вказаного часового періоду, в п'ятірку лідерів входять: На Урок, YouTube, Всеосвіта, Всеукраїнська школа онлайн та EdEra.

Висновки. Проведення таких досліджень є важливим не лише для визначення популярності цифрових інструментів для навчання, але й того, щоб дослідити як змінюється саме навчання, які виникають проблеми та потреби серед вчителів й щоб мати можливість проаналізувати ситуацію, надати відповідні рекомендації та запропонувати ефективні подальші дії щодо розвитку освітнього процесу

Використані джерела:

1. Ivaniuk I. V., Ovcharuk O. V. Problems and needs of teachers in the organization of distance learning in Ukraine during quarantine caused by COVID-19 pandemic: 2021 research results. *Information Technologies and Learning Tools*. 2021. № 485(5). P.29–41. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v85i5.4669>
2. Ivaniuk I., Ovcharuk O. The response of Ukrainian teachers to COVID-19: challenges and needs in the use of digital tools for distance learning. *Informational Technologies and Learning Tools*. 2020. Vol 77. №3. Pp. 282–291. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3952>
3. TOP 100 Tools for Learning 2022. Results of the 16th Annual Survey (2022). URL : <https://toptools4learning.com/top-tools-by-category/> last accessed 25.04.23
4. Биков В.Ю., Овчарук О.В., Іванюк І.В., Пінчук О.П., Гальперіна В.О. Сучасний стан використання цифрових засобів для організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти: результати опитування 2022. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2022, 90(4), 1–18. <https://doi.org/10.33407/itlt.v90i4.5036>
5. Іванюк І., Овчарук О., Ветров І. Використання інструментів і ресурсів цифрового освітнього середовища для здійснення дистанційного навчання у закладах середньої освіти: результати досліджень. *Нова педагогічна думка*. 2021. №4 (108). С.24 – 30. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728628>
6. Іванюк І. В., Овчарук О. В. Аналітичний звіт. Результати онлайн опитування готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: 2021. Київ: ІТЗН НАПН України. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724564>
7. Іванюк І.В., Овчарук О.В. Результати онлайн опитування «Потреби учителів у підвищенні фахового рівня з питань використання цифрових засобів та ІКТ в умовах

Інститут цифровізації освіти НАПН України
Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

- карантину»: аналітичні матеріали. Київ: ПТЗН НАПН України. *Вісник НАПН України*. Том 2, №1(2020). DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-1>
8. Іванюк, І. В., Овчарук О. В. Аналіз результатів опитування щодо цифрової компетентності вчителя в умовах організації дистанційного навчання. *Імідж сучасного педагога*, 2022, (4(205), 101–104. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-4\(205\)-101-104](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-4(205)-101-104).

Матеріал підготувала:
Іванюк І.В., кандидат педагогічних наук, старший дослідник

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 3, 2023

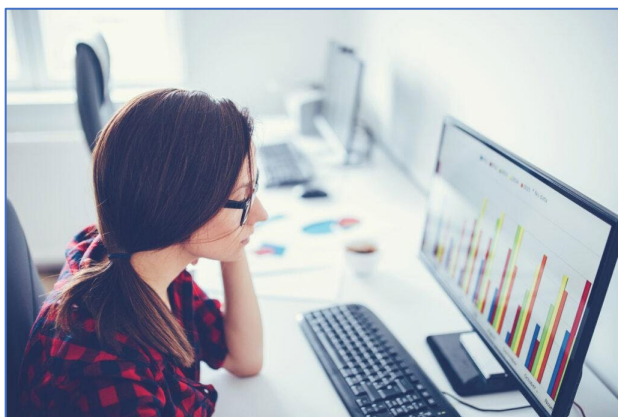
МОНІТОРИНГ СТАНУ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: ДОСВІД НІДЕРЛАНДІВ

Чи обговорюєте Ви у школі питання безпеки та конфіденційності цифрового навчального середовища?

Чи знаєте Ви свій власний рівень інформаційно-комунікаційної компетентності?

Чи обізнані Ви у освітніх інноваціях та цифрових навчальних ресурсах?

На думку педагогів Нідерландів в розв'язанні питань, що пов'язані з цифровою трансформацією, допоможе моніторинг стану цифровізації освіти.

Процеси цифрової трансформації освіти сьогодні є трендом розвитку освітньої галузі.

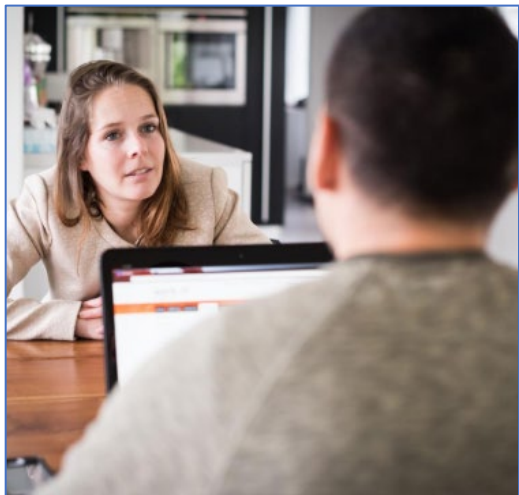
Для забезпечення ефективної цифровізації у шкільній освіті та створення нового або розвитку існуючого інформаційно-цифрового

навчального середовища, освітні інституції Нідерландів, країни, що є визнаним світовим лідером у галузі ІКТ (інформаційних та комунікаційних технологій), ініціювали перше масштабне моніторингове дослідження національного рівня щодо стану впровадження і використання ІКТ в шкільній освіті і загалом освітньому секторі - Monitor Digitalisering Funderend Onderwijs MyRA (нідер.).

Інститут цифровізації освіти НАПН України
Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

Моніторинг планується проводити щороку. Його результати будуть сприяти цифровій трансформації освітніх установ, допоможуть визначити

власні найкращі та ефективні шляхи розвитку в напрямку цифровізації.

Фонд Kennisnet (<https://www.kennisnet.nl>) у співпраці з Радою асоціації шкіл в галузі середньої освіти (<https://www.vo-raad.nl/>), Радою асоціації шкіл в галузі початкової освіти (<https://www.poraad.nl/>)

започаткували дослідження, у якому враховано всі сучасні аспекти цифрових трансформацій в освіті.

Моніторинг присвячено з'ясуванню уявлень та ставлення вчителів щодо цифрових навчальних середовищ та систем управління освітою. У дослідженні піднімаються питання конфіденційності та інформаційної безпеки, компетентності в галузі ІКТ, професійної компетентності вчителя, цифрової грамотності, інновацій в освіті, цифрових освітніх ресурсах та ін.

Висновки, зроблені в ході дослідження, дозволять школам та їх педагогічним колективам правильно і безпечно брати участь у процесі цифровізації освіти.

За результатами моніторингу передбачається виокремити загальні підходи до процесу створення та розвитку цифрового навчального середовища сучасної школи,

використовуючи які навчальні заклади будуть мати можливість впевнено, безпечно та надійно впроваджувати сучасні ІКТ у навчальний процес.

Моніторинг національного рівня було розпочато у листопаді 2022 року.

Анкетування, що закінчилося в березні 2023 року, охоплювало всю країну.

Участь у опитуванні є добровільною, анонімною та безкоштовною.

Організацію, проведення, збір відомостей та обробку результатів покладено на

дослідницький колектив інституту Конштамма (<https://kohnstamminstituut.nl>) - незалежної науково-дослідної організації Університету Амстердама, що з початку 80-х року займається дослідженням і розповсюдженням знань в галузі освіти.

По закінченню анкетування учасники отримають результати. Результати може отримати як кожен учасник опитування особисто, так і школа окремо. Для формування шкільного звіту необхідна участь щонайменше шести вчителів, що забезпечує анонімність анкетування. Це можуть бути керівники навчального закладу, представники адміністрації, педагоги відповідальні за ІКТ і безпосередньо вчителі.

Також за результатами моніторингу формуються міжшкільні звіти, що складаються із трьох блоків: А, В, С. Розроблено певні умови для формування певного блоку звіту, а саме:

- Звіт блоку А стосується стану цифровізації у різних школах. Для його отримання щонайменше п'ять шкільних координаторів ІКТ з кожної школи, що бере участь у моніторингу, мають заповнити анкету.
- Звіт блоку В присвячено даним, що отримані від представників адміністрацій шкіл-учасниць. Для його отримання щонайменше п'ять педагогів-адміністраторів з кожної школи мають заповнити анкету.
- Звіт блоку С складається з результатів, що отримані від груп вчителів шкіл. Для його отримання щонайменше шість педагогів кожної школи мають заповнити анкету.

Результати кожного блоку порівнюються з загальними результатами, що дозволить отримати повне уявлення про стан цифровізації окремого

*Інститут цифровізації освіти НАПН України
Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій*

навчального закладу та побачити рівень компетентності педагогічного колективу школи.

Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій ІЦО НАПН України у 2020 році ініціював дослідження стану впровадження і використання цифрових інструментів та освітніх онлайн ресурсів та проводить його четвертий рік поспіль. Результати викладено у аналітичних звітах, ознайомитись з якими можна у електронній бібліотеці НАПН України:

- *Аналітичний звіт. Результати онлайн опитування готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину : 2021: <https://lib.iitta.gov.ua/724564/>*
- *Результати регіонального моніторингу стану впровадження та рівня матеріально-технічного забезпечення ІКТ у закладах загальної середньої освіти, використання цифрових засобів та ІКТ педагогічними працівниками в умовах карантину: <https://lib.iitta.gov.ua/729158/>*
- *Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: січень-лютий 2022» аналітичний звіт: <https://lib.iitta.gov.ua/730808/>*

Використані джерела:

1. FAQ MYRA: veelgestelde vragen monitor digitalisering funderend onderwijs Vraag & Antwoord door de redactie Gepubliceerd op bijgewerkt op 14 februari 2023, <https://www.kennisnet.nl/artikel/18984/faq-myra-veelgestelde-vragen-monitor-digitalisering-funderend-onderwijs>.
2. Звіт Національного конгресу з питань інформаційної безпеки та конфіденційності в галузі освіти, Нідерланди, 2019. [Електронний ресурс]: <https://www.kennisnet.nl/artikel/verslag-landelijk-congres-ibp-in-het-onderwijs-2019/>. Дата звернення: Лист.11,2019.

Матеріал підготувала:

Гриценчук О.О., кандидат педагогічних наук, старший дослідник

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ: ПРОГНОЗ АНАЛІТИКІВ НА 2024 РІК

Швидке розповсюдження технологій, спричинене пандемією, змінило підхід до навчального процесу на всіх рівнях освіти, окреслило їх оптимальне використання під час навчання. Сучасні тенденції в освіті допомагають визначитися та обрати найефективніші методи навчання, які мотивують студентів опанувати знання, набувати і підвищувати рівень компетентностей. Використовуючи сучасні методи і технології освіта стає більш доступною для всіх.

Команда експертів однієї з провідних освітніх компаній Кремнієвої долини Moonpreneur, яка спрямована на навчання технологічному підприємництву дітей віком від 7 до 16 років, склала прогноз щодо основних тенденцій розвитку освітніх технологій на 2024 рік, які роблять процес навчання більш адаптивним, доступним та інтерактивним [1]. До списку увійшли найбільш популярні освітні технології:

1. Гейміфікація

-застосування принципів гри в неігровому середовищі, один із навчальних підходів, спрямований на підвищення мотивації студентів використовуючи у навчальному процесі привабливий дизайн відеоігор та ігрові елементи, що допомагає генерувати внутрішню мотивацію учнів. Включаючи

елементи з ігор, техніка гейміфікації надає учням можливість діяти автономно та демонструвати свою компетентність [1].

2. Імерсивна реальність: AR, VR та змішана реальність

Імерсивні технології, такі як віртуальна реальність (Virtual Reality - VR), доповнена реальність (Augmented Reality AR) і змішана реальність (Mixed Reality - MR), мають значний потенціал для подальшої трансформації викладання і навчання. Студенти можуть досліджувати змодельоване оточення, занурюючись у віртуальні світи, які відображають реальні чи уявні сценарії за допомогою віртуальної реальності.

Відповідно до звіту Market Research Future (MRFR), очікується, що показник середньорічного темпу зростання AR і VR на освітньому ринку (англ. CAGR - Compound Annual Growth Rate) становитиме 18,2% за період з 2022 по 2027 рік [2].

3. Мікронавчання

Техніка мікронавчання також відома як навчання розміром укусу (bite-sized learning). Складні теми розбиваються на менші легкозасвоювані частини. Під час навчального процесу, у якому навчальні сеанси тривають від двох до 10 хвилин і зосереджені на наданні значної інформації в найкоротший проміжок часу, використовуються мультимедійні навчальні посібники, таким чином надаючи студентів можливість швидко зрозуміти і засвоїти матеріал. Мікронавчання або нанонавчання представлено на таких платформах, як Duolingo, Udemy, Khan Academy, Coursera та CanopyLAB, де користувачі

можуть навчатися в асинхронних мікросесіях, не виходячи з дому. Середня тривалість сесії становить від 10 до 20 хвилин. Передбачається, що коротші курси та менша тривалість сесій стануть ще більш поширеними в індустрії електронного навчання, оскільки більшість контенту буде переведено у відеоформат. Популярність мікронавчання зростає, оскільки воно доступно людям різного віку, які прагнуть здобути необхідні навички, щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку праці, отримувати вищу заробітну плату та розширювати своє портфоліо [3].

4. Синергія штучного інтелекту і людини

Поєднання роботи вчителя і штучного інтелекту залишається життєво важливим для забезпечення якісної освіти. Навчання на основі ШІ має велику кількість переваг - від швидкого оцінювання робіт до надання студентам персоналізованого навчання, "розумний" контент, допомогу студентам в отриманні доступу до програм репетиторства або інтелектуальних систем навчання (intelligent tutoring systems – ITS) тощо. Основна увага розвитку таких технологій, на думку експертів, повинна бути сфокусована на людині, розширюючи, а не замінюючи її можливості [1].

5. Використання можливостей великих даних

Використання великих даних в освіті продовжує залишатися перспективним напрямом, який спрямований на покращення результатів навчання учнів, запуску індивідуальних програм, допомоги вчителям у більш точному аналізі поведінки учнів. Ефективне використання цих даних може призвести до вдосконалення стратегій

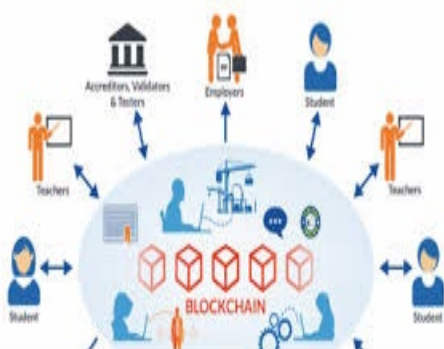
викладання та індивідуалізації навчальних траєкторій. Система освіти регулярно накопичує величезні обсяги даних, тому питання їх систематичної обробки є одним з найактуальніших на сьогодні. Великі дані в освіті дозволяють переосмислити підходи, адаптувати навчальний процес для підвищення ефективності системи в цілому [4].

6. Цифрова освіта K-12

Цифровізація освіти вплинула на формування нових концепцій, напрямів розвитку систем освіти, впроваджуючи цифрову освіту у школах. Зміни торкнулися всього освітнього контенту починаючи з дошкільної освіти. Розширення комунікації між вчителем та учнем, впровадження дистанційного навчання, інтерактивних занять сприяє формуванню в учнів прогресивних навичок навчання, набуття цифрової грамотності, цифрових навичок, подолання цифрової нерівності. Цифрова освіта K-12 стає одним із ключових напрямів розвитку систем освіти світу, одним із пріоритетних напрямів стратегій розвитку країн. Концепція цифрової освіти найбільш поширена в країнах Європи, США та Канаді, охоплюючи державні та приватні заклади освіти [5].

7. Блокчейн в освіті

Технологія блокчейн - захищений від підробки механізм запису інформації, який унеможливорює або ускладнює зміну, злам або маніпуляції з системою. Технологія блокчейн допомагає записувати, перевіряти дані про

студентів та викладачів, які неможливо стерти, забезпечуючи їх безпеку. За допомогою технології обробляються дані щодо відвідуваності, оцінювання, завдань, курсів тощо.

Технологія розподіленого реєстру Blockchain може підвищити прозорість та підзвітність в освітній сфері, а також створити незмінний запис освітніх даних, включаючи стенограми, дипломи та сертифікати, який можна перевірити та захистити від фальсифікацій [6].

8. Персоналізоване навчання

Ефективний інноваційний підхід до навчального процесу, спрямований на адаптацію навчання до кожного студента окремо, ураховуючи його сильні та слабкі сторони, потреби, навички, інтереси, швидкість засвоєння матеріалу, допомагає скласти свій особистий план навчання, який найкраще для нього підходить. Аналітики прогнозують подальше удосконалювання стратегій персоналізованого навчання у 2024 році [1].

9. Програми на основі STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, and Math)

STEAM - це інтегрований підхід до навчання, який поєднує мистецтво зі STEM (наукою, технологіями, інженерією та математикою) і використовує його як точку доступу для спрямування учнів на дослідження, творчість та вирішення проблем. Інтеграція цих дисциплін спонукає учнів критично мислити, співпрацювати та застосовувати інформацію в реальних ситуаціях. Такий міждисциплінарний підхід сприяє гендерно інклюзивному навчанню, заохочуючи дівчат

досліджувати наукові теми і роблячи мистецтво більш привабливим для хлопців. Постійна поява навчальних програм на основі STEAM підкреслює потребу у всебічній, інтегрованій освіті, що відповідає сучасним викликам[7]. За даними Бюро трудової статистики США (US Bureau of Labor Statistics), попит на професії, пов'язані зі STEAM у період до 2029 року, зростуть на 8%, тоді як для інших професій цей показник становитиме лише 3,4% [8].

10. Модель навчання на основі підписки (Subscription-Based Model for Learning)

-новий підхід, коли студенти платять щомісячну або щорічну плату за доступ до бібліотеки онлайн-курсів, сертифікатів та дипломних програм. Від традиційних навчальних платформ їх відрізняє те, що вони надають учням гнучкість записаних сесій і лекцій, дозволяючи отримувати доступ до контенту в будь-який час і в будь-якому місці, де вони відчувають себе комфортно. Популярність моделі навчання на основі підписки за період 2020 – 2022 рр. значно зросла і продовжує зростати. За прогнозами аналітиків середньорічне зростання ринку електронного навчання у період до 2028 року у США становитиме 20% [9].

11. Цілісне навчання (Holistic Learning)

Все частіше в освітньому просторі робиться наголос на методі цілісного навчання, який фокусується на академічних знаннях дитини, водночас навчаючи її життєвим навичкам.

Холістичне навчання поєднує академічний розвиток, покращення психічного та емоційного стану, набуття навичок з вирішення проблем [10].

Існує багато платформ (cademi, kitaboo, docebo, sap litmos, mindflash, ispring learn, moonpreneur's innovator program та інші), на яких розміщені онлайн-курси, інструменти з холістичного навчання.

12. Гібридне навчання

Пандемія значно пришвидшила поширення гібридного та дистанційного навчання у багатьох країнах світу. За останні роки вчителі опанували методи дистанційного навчання, яке повністю відбувається онлайн, а також гібридного навчання, яке проводиться одночасно для учнів у школі та для школярів, які залишилися вдома, в онлайн-форматі. Очікується, що гібридна модель навчання, яка поєднує очне та онлайн-навчання, залишиться популярною і після пандемії [1].

13. Освіта та підприємницьке мислення

Все більш уваги в освітніх програмах приділяється уваги підготовці учнів до дорослого життя, в якому вони мають обрати своє місце, роботу або започаткувати свій бізнес. Поширюється інтегрування курсу

підприємництва у навчальні шкільні програми, метою якого є розвивати підприємницькі навички та мислення, вміння вирішувати проблеми, творче мислення, лідерство та комунікативні навички, починаючи з початкової школи. Вбачається, що така підготовка з раннього віку допоможе учням у подальшому житті виховати у себе придатність до підприємництва, досягти відповідного рівня конкурентоспроможності на ринку праці [11].

14. Мобільне навчання (M-learning)

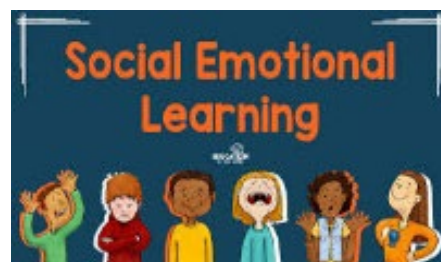

-навчання, що надається через Інтернет за допомогою портативних пристроїв, таких як смартфони, планшети та ноутбуки. M-learning дає змогу дивитися відео та фото, слухати подкасти, проходити тести в будь-якому місці, де є можливість використовувати смартфон та Інтернет. За допомогою мобільного навчання студенти готуються до іспитів, вивчають іноземні мови, отримують професію, прокачують скіли. Основні переваги: оперативність, доступність, мультимедійність, економність [12].

Очікується, що глобальний ринок мобільного навчання досягне \$155,81 млрд у 2026 році при середньорічному темпі зростання 30,12% [13].

15. Соціально-емоційне навчання (СЕН) (Social-emotional Learning - SEL)

Останніми роками соціально-емоційне навчання (СЕН) стає популярним напрямом в освіті. СЕН визначає методи, які допомагають учням набути соціальні та емоційні навички, охоплює як управління складними емоціями,

прийняття відповідальних рішень, подолання стресу, постановку цілей, так і навчає як краще розв'язати проблеми, побудувати здорові стосунки [14]. Цій тематиці представлені розділи на різноманітних навчальних платформах як-от: Classcraft, Casel, SEL Coalition, Nearpod, Edutoria, Clever тощо.

Використані джерела:

1. Moonpreneur. URL: <https://moonpreneur.com/blog/top-education-trends-2024/> last accessed 03.08.23
2. Market Research Future. URL:

Інститут цифровізації освіти НАПН України
Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

- <https://www.marketresearchfuture.com/reports/ar-vr-in-education-market-10834> last accessed 03.08.23
3. Bite-sized learning: definition and benefits. *ACER for education*. URL:<https://acerforeducation.acer.com/education-trends/> last accessed 03.08.23
 4. Big Data in Education. How it Transforms the Industry? *Forbytes*. URL: <https://forbytes.com/blog/use-of-big-data-in-education/> last accessed 03.08.23
 5. Малицька І.Д. Цифрова освіта європейських країн. *Збірник матеріалів звітної наукової конференції присвяченої 20-ти річчю інституту інформаційних технологій і засобів навчання напн україни*, (Київ, 7 лютого 2020 р.). Київ, 2020, с. 140-143. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720537/> дата звернення 03.08.23
 6. Education and blockchain. *UNESDOC*. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000384003> last accessed 03.08.23
 7. Increasing student engagement in STEAM education. *European School Education Platform*. URL: education.ec.europa.eu/en/insights/practices/ last accessed 03.08.23
 8. U.S. Bureau of Labor Statistics. URL:<https://www.bls.gov/emp/tables/stem-employment.htm> last accessed 03.08.23
 9. Gauging the Success of Subscription-Based Education. *Training industry*. URL:<https://trainingindustry.com/magazine/jan-feb-2018/> last accessed 03.08.23
 10. Embracing Holistic Education. *Newman Tuition*. URL: <https://newmantuition.co.uk/> last accessed 03.08.23
 11. Network for Teaching Entrepreneurship. URL: <https://www.nfte.com/entrepreneurial-mindset/> last accessed 03.08.23
 12. ProProfs Training Maker. URL: <https://www.proprofstraining.com/blog/what-is-mobile-learning/> last accessed 03.08.23
 13. The Business Research Company. URL: <https://www.globenewswire.com/news-release/2022/09/20/2519493/0/en/the-mobile-learning-market-is-expected-to-reach-155-billion-by-2026-due-to-rising-demand-for-digital-education-as-per-the-business-research-company-s-mobile-learning-global-market-.html>. Last accessed 03.08.23
 14. What is Social and Emotional Learning? *Child Mind Institute*. URL:<https://childmind.org/article/what-is-social-and-emotional-learning/> last accessed 03.08.23

Матеріал підготувала:
Малицька І.Д., старший науковий співробітник

АВТОМАТИЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 5, 2023

АВТОМАТИЗОВАНІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЛЯ РОЗБУДОВИ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Автоматизовані системи управління освітою впроваджуються в закладах загальної середньої освіти. Це дозволяє значно спростити повсякденне управління навчальним процесом та вирішувати стандартні завдання, пов'язані з формуванням розкладу занять, внутрішньою та зовнішньою звітністю, розробкою та використанням систем тестування та програм з предметів, обліку успішності тощо. Кожна автоматизована система управління освітою має обов'язковий базовий набір функцій серед яких відстеження руху учнів від прийняття учнів до навчального закладу до відрахування, облік персоналу навчального закладу, звітність перед державними органами освіти за встановленими формами, організація шкільного харчування, ведення електронних журналів та щоденників, розробка системи тестування і реєстрація результатів тестів, управління доступом до Інтернету та ін.

Школа має вибрати правильне програмне забезпечення яке відповідатиме цілям та завданням навчального закладу.

2 грудня 2021 року Кабінет Міністрів України затвердив постановою № 1255 Положення про програмно-апаратний комплекс «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (далі АІКОМ) [1]. Цей проєкт дозволить запровадити електронний документообіг в школах, на базі АІКОМ вже працює програмний модуль державного електронного класного журналу та щоденника. Окрім того, буде запроваджена нова система збору

освітньої статистики, в тому числі для деталізованого розрахунку потреб освітньої субвенції, яка спрямовується на заробітну плату педагогічним працівникам.

Також АІКОМ дозволить запровадити централізований облік дітей

дошкільного та шкільного віку та цифрову трансформацію процесів зарахування, відрахування та переведення учнів. В подальшому до системи зможуть підключатись приватні освітні інформаційні системи, що надають послуги

ведення електронних класних журналів та щоденників, тобто необхідну статистику до державної системи АІКОМ можна буде подавати через інтерфейс цих систем.

В Положенні про програмно-апаратний комплекс «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» надано визначення поняття сторонні електронні освітні інформаційні системи — це інформаційно-телекомунікаційні системи, призначені для автоматизації управління закладом освіти у сферах дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної) освіти, створення, обробки, обміну інформацією та документами в електронній формі, зокрема з центральною базою даних автоматизованого комплексу менеджменту. Розглянемо які автоматизовані системи управління освітою існують в Україні та їх переваги.

Портал «Україна. Інформаційна система управління освітою»

Україна. Інформаційна система управління освітою (далі ІСУО) [2]

- функціонує відповідно до Наказів МОН України № 729 від 21 червня 2012 року та № 1345 від 29 листопада 2012 року. Підтримку користувачів забезпечує ТОВ «НОВІ ЗНАННЯ». Система охоплює усі заклади освіти

та дозволяє співробітникам місцевих органів управління освітою автоматично сформувати статистичні звіти (76-РВК, 83-РВК, Д-4, Д-5, Д-6, Д-7,8, Д-9 та інші), починаючи з 2016 року, звіти в системі здаються тільки з накладанням ЕЦП, що відповідає всім нормативним актам. Для потреб органу управління освітою та закладів освіти був розроблений додатковий функціонал «Конструктор форм», який дозволяє створити будь-які внутрішні звіти (кількість комп'ютерного забезпечення, паспорт навчальних закладів і т.п.) та автоматично отримувати інформацію від установ в електронному вигляді. Портал «ІСУО. Україна» має чітку структуру, побудовану за принципом підпорядкованості, прийнятої в державі: Міністерство освіти і науки України; обласні департаменти/управління освіти; районні та міські відділи/управління освіти; загальноосвітні заклади освіти. Відповідно до підпорядкованості відбувається розподіл прав доступу користувачів до функціональних можливостей та обсягу інформації та забезпечується захист інформації відповідно до діючих вимог та норм КСЗІ.

До системи підключено 15179 закладів дошкільної освіти, 15336 закладів загальної середньої освіти, 2175 органів управління освітою

Складові частини системи:

- Нові знання (електронні класні журнали та щоденники);

- Електронна реєстрація в закладах дошкільної освіти;
- Електронна атестація педагогічних працівників;
- Електронна реєстрація в заклади загальної середньої освіти;
- Електронний деканат.

В систему входять такі модулі як:

- Ліцензування навчальних закладів (навчальний заклад має можливість автоматично скласти запит на отримання ліцензії з потрібними прикріпленими документами і накласти на нього ЕЦП (електронний цифровий підпис), а відповідальні особи в ОДА переглядати завантажені документи, завантажувати і друкувати автоматично сформовані рішення про надання ліцензій. Цей модуль допоможе швидко і якісно виконати ліцензування установ загальної середньої освіти)
- Облік дітей шкільного та дошкільного віку (модуль для обліку дітей віком від 3 до 18 років, які проживають в населеному пункті. Даний модуль дає змогу відслідковувати дітей, які не навчаються в закладі загальної середньої освіти та передавати ці данні до відповідних структур. На основі цих даних створюється звіт 77-РВК);
- Прозорий вибір підручників (вибір закладами загальної середньої освіти, професійно-технічної та вищої освіти які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, підручників які використовуються в освітньому процесі. Оригінал-макети підручників вибираються з переліку електронних версій оригінал-макетів підручників, що представлений на веб-сайті ІМЗО. Кожен ЗЗСО, ЗПТО та ЗВО вибирає в спеціальній електронній формі підручники. У подальшому ця інформація, передається до серверу, узагальнюється по кожному підручнику, та на основі цього формується пропозиція щодо переліку підручників, що можуть друкуватися за кошти державного бюджету);
- Розподіл підручників (автоматичне створення звітності щодо планової

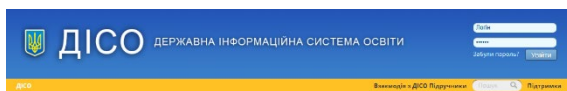

Інститут цифровізації освіти НАПН України Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

доставки підручників та моніторингу отримання їх закладами освіти, органами управління освітою, а також обласними державними адміністраціями. Дозволяє автоматично створити план доставки з урахуванням раніше створеного замовлення);

- Реєстр випускників для замовлення документів про освіту (автоматична підготовка переліку випускників на рівні закладів освіти та органів управління освітою для подальшого імпорту документу до іншого спеціалізованого програмного забезпечення. Взаємодіє з функціоналом «Друку свідоцтв про здобуття базової та повної загальної середньої освіти»).

Державна інформаційна система освіти ІТС «ДІСО»

УВАГА!!!
Рекомендується використовувати наступні дані для проведення з'ясування ситуації:

Впродовж останнього часу на території, де проводиться зброя в агресії Російської Федерації, з боку окупантів посилюється тиск на органи освіти. Вони намаються заборонити освітній процес за російськими навчальними програмами, освітніми в серед загальної шкільній мережі.

У зв'язку із цим дуже важливо уможливити доступ вчителів до освітніх реєстрів і баз даних, національних і локальних, в першу чергу ринкоманітних приватних освітніх інформаційних систем та інформаційних ресурсів, які продовжують функціонувати і мають персональну інформацію про здобувачів освіти їх батьків, педагогів та методологічних працівників закладів освіти, захищеність особливості соціального статусу учасників освітнього процесу.

Рекомендується застосувати наступні дані для проведення з'ясування ситуації:

Локальні освітні реєстри баз даних та копії державних реєстрів мають бути перенесені в безпечне місцезнаходження на величезній території, якщо ж вони зберігаються на серверах та серверах до них територія, вони мають бути захищені.

Програми забезпечення, що функціонують на робочих комп'ютерах освіти, мають автоматично зберігати документи та дані на цих комп'ютерах. Освітні персональні дані/програми забезпечення, при необхідності повинні бути вивантажені, мають бути захищені вивантаженням.

Необхідно забезпечити застосування механізму приватного відключення з боку технічних адміністраторів, власників, операторів національних та локальних, державних та приватних освітніх інформаційних систем та освітніх інформаційних ресурсів доступу для користувачів на окупованих територіях до електронної інформації.

ІТС «ДІСО» [3]- структурований, логічно завершений організаційно-технологічний комплекс серверних, програмних та автоматизованих систем, інтерфейсів сполучення комп'ютерних програм з базами даних, взаємопов'язаних в єдиному процесі

управління освітніми структурами всіх рівнів підпорядкування – від загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) до органів управління освітою. Система діє відповідно Наказу МОН України від 31.08.2016 №1054 «Про введення в дослідну експлуатацію інформаційно-телекомунікаційної системи державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики» «Державна інформаційна система освіти».

ІТС ДІСО забезпечує такий функціонал як: передавання даних, автоматизацію формування обов'язкової державної статистичної звітності та інших адміністративно-управлінських процесів на рівні органів управління

освітою та їх подальшу передачу до ІТС ДІСО.

Головною метою ІТС ДІСО є:

- оптимізація звітності, у тому числі статистичної, у сфері загальної середньої освіти;
- збір, обробка, формування, зберігання інформації, у тому числі статистичної, у сфері загальної середньої освіти; створення та функціонування реєстру загальноосвітніх навчальних закладів;
- збір, обробка, формування, зберігання іншої інформації у сфері загальної середньої освіти;
- здійснення аналізу кількісного та якісного складу здобувачів освіти, педагогічних працівників у сфері загальної середньої освіти, прогнозування та вироблення управлінських рішень у відповідності до державних пріоритетів реформування освіти.

E-Journal

Державні безкоштовні електронні щоденники та журнали для закладів загальної середньої освіти

[Ік підключитись](#)

Про проект

Можливості системи

- Електронні журнали**
Забезпечують оперативне документування навчальної діяльності (у тому числі) у навчальних закладах загальної середньої освіти.
- Електронні щоденники**
Функціональне рішення, що забезпечує оперативне документування навчальної діяльності у навчальних закладах загальної середньої освіти.
- Розклад**
Забезпечує оперативне документування розкладу навчальних занять у навчальних закладах загальної середньої освіти.
- Освітня статистика**
Забезпечує оперативне документування статистичних даних у навчальних закладах загальної середньої освіти.
- Захист системи**
Забезпечує оперативне документування інформації про безпеку системи.
- Синхронізація**
Забезпечує оперативне документування інформації про синхронізацію системи з іншими інформаційними системами.

E-Journal [4] - починаючи з грудня 2020 року доступний для впровадження та використання в ЗЗСО безкоштовний державний сервіс електронних журналів на базі програмно-апаратного комплексу «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту». Ресурс створено Міністерством освіти і науки України та Державною науковою установою «Інститут освітньої аналітики», який введено в дослідну експлуатацію наказом МОН від 22.12.2020 № 1545. Рішення про його

використання приймає ЗЗСО на добровільній основі. Переваги запровадження електронного журналу для різних груп учасників освітнього процесу:

Для адміністрації школи:

- можливість оперативно готувати освітню звітність, діаграми успішності по класах і предметах;
- аналіз результативності роботи педагогів;
- облік відвідування;
- можливість відслідковувати динаміку успішності учнів, класів, школи;
- підвищення рейтингу закладу освіти.

Для вчителів:

- звільнення від надлишкової паперової роботи;
- простий доступ до актуального розкладу у смартфоні або комп'ютері;
- можливість завантажувати навчальні матеріали для ознайомлення та допомоги у підготовці домашніх завдань;
- економія часу для підготовки до уроків;
- зручний поділ класів на групи без паперових журналів;
- просте автоматичне формування складних звітів за підсумками семестру або навчального року;
- ефективна комунікація з учнями та батьками.

Для учнів:

- зручний доступ до навчальних матеріалів і домашніх завдань;
- участь в онлайн вебінарах і конференціях, організованих школою;
- можливість перегляду матеріалів уроків у зручний час (також на період відсутності в школі);
- можливість віддаленої взаємодії з учителями;
- можливість самостійного контролю успішності навчання.

Для батьків:

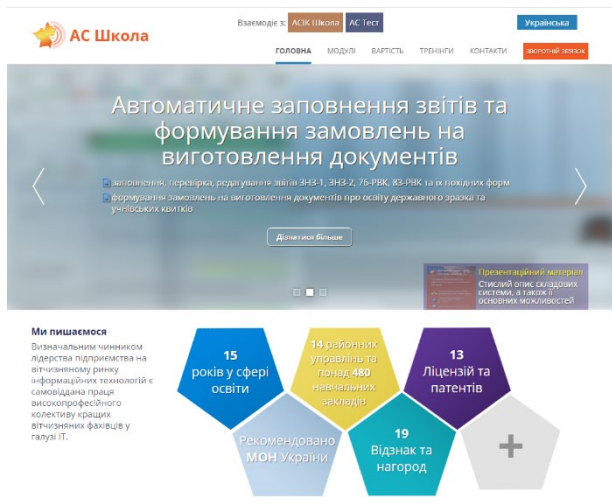
- можливість оперативно отримувати інформацію про успішність та відвідування дітей;
- ефективний контроль засвоєння знань та виконання домашніх завдань;

Інститут цифровізації освіти НАПН України
Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

- пряма комунікація з учителями;
- можливість брати участь в оцінці якості освітніх послуг.

АС «Школа»

АС «Школа» [5]- це програмно-технологічний комплекс, розроблений НДІ ПІТ і призначений для управління загальноосвітнім навчальним закладом, що, у свою чергу, входить у Державну інформаційно-виробничу систему «ОСВІТА». Харківський

регіональний центр "Студсервіс" з 2007 року є ліцензіатом з впровадження АС "Школа". Система дозволяє автоматизувати процеси життєдіяльності навчальних закладів та спрощує процес управління на всіх рівнях освітньої галузі. В систему інтегровано три основні програмно-технологічні комплекси та супутні програми. Програмно-технологічний комплекс має модульну структуру, кожен з яких забезпечує наступні можливості:

- **«Учні»** (робота з актуальною та історичною інформацією про учнів, формування різних вибірок за списками, за уроками, за класами тощо);
- **«Електронний журнал»** (електронна версія класного журналу, яка дозволяє оперативно отримувати інформацію про успішність та про відвідування учнів);
- **«Співробітники»** (ведення загального списку та інформації про співробітників навчального закладу. Зв'язаний із модулем «Розклад». Передбачає можливість врахування побажань кожного викладача до розкладу, які будуть враховані при складанні розкладу уроків);
- **«Діти мікрорайону»** (система збору та оброблення інформації про дітей

Інститут цифровізації освіти НАПН України
Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

мікрорайону, створення їх анкет за первинними даними, відстеження їх переведення в інші школи);

- **«Статистичні звіти»** (складання звітів, як у системах державного, так і для внутрішнього документообігу. Комплексом передбачена можливість складання більше двохсот видів звітів);
- **«Навчальні плани»** (розроблення та коригування навчальних планів для будь-якого класу, навчального потоку, школи)
- **«Накази»** (підготовка проєктів та реєстрація затверджених наказів з використанням бази даних навчального закладу, зберігання затверджених наказів у електронному вигляді);
- **«Паспорт навчального закладу»**
- (реквізити установи, які, в тому числі, зазначаються у «шапці» звіту або наказу (*наприклад, форма власності*) та параметри школи, від яких залежать значення комірок (*наприклад, школа чи спецшкола*), автоматично заповнюються згідно державного реєстру ІВС «ОСВІТА»);
- **«Автоматизований розклад уроків»** (автоматичне генерування розкладу уроків, планування індивідуальних занять для учнів, коригування навантаження викладачів).

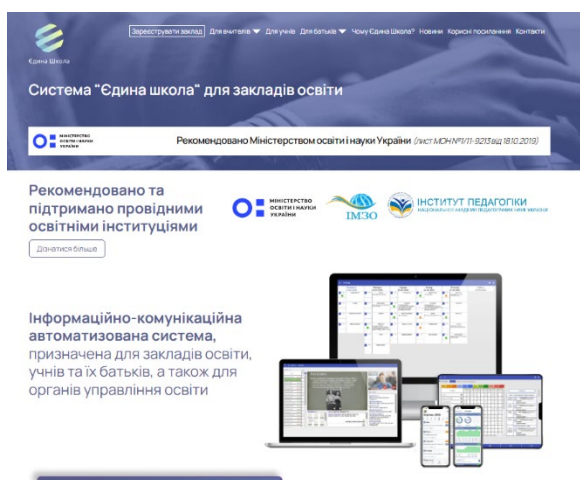
Додатковою перевагою цієї системи є вбудований модуль АС «Тест», яка дозволяє:

- створювати тестові питання різних рівнів складності;
- створювати тести, орієнтовані на конкретні групи або на окремих учнів;
- створювати індивідуальні або довільні шкали оцінювання результатів тестування з використанням балів або оцінок;
- змінювати структури завдання при необхідності або видаляти його з переліку питань;
- установлювати тривалість тестування та інші обмеження;
- переглядати результати тестування.

Конфіденційність інформації забезпечується за допомогою криптографічного захисту, що унеможливорює втручання в роботу системи сторонніх осіб. АС «Школа» успішно використовується в 654 навчальних закладах, 14 районних і 2 міських управліннях освітою.

Система "Єдина школа"

Система "Єдина школа" [6]– призначена для закладів освіти, учнів та їх батьків, а також для органів управління освіти та рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист МОН №1/11-9213 від 18.10.2019). Дана система відповідає вимогам законодавства України та:

- дозволяє вести безпаперове ведення шкільних журналів;
- забезпечує захист інформації;
- забезпечує захист персональних даних;
- передбачає навчання педагогів, батьків та учнів;
- має технічну підтримку 24/7;
- здатна нарощувати функціонал з урахуванням особливостей і потреб школи;
- дозволяє працювати на трьох та більше операційних системах web-додаток Mozilla, FireFox, Google Chrome, мобільний додаток – Android, iOS;
- надає цілодобовий доступ до сервісів (за винятком літніх канікул і часу проведення регламентних робіт);
- має простий інтерфейс виконаний у зручній та інтуїтивно зрозумілій формі.

Система має на меті: ефективність (запровадження інноваційної системи для підвищення ефективності закладу освіти), покращення (мотивація учнів до відвідування занять та вивчення навчальних предметів), зв'язок (налагодження інтерактивного зв'язку між батьками та вчителями), доступ (налаштування батькам доступу до інформації щодо їхньої дитини).

Можливості системи для:

- вчителів (електронний журнал, підвищення кваліфікації, сертифікати, онлайн-консультації);
- учнів (участь в онлайн уроках, перегляд відеозаписів цих уроків у будь-який час; завантаження навчальних матеріалів, які можуть зберігатись за предметами, уроками; перегляд розкладу занять, тем уроків; перегляд списку вчителів та предметів; перегляд своєї успішності (оцінок та відвідуваності занять); отримання інформації щодо шкільних новин та новин класу; перегляд домашнього завдання та надання онлайн відповідей, а також завантаження файлів (текстового, фото-, відео-, аудіо- формату); проходження тестувань)
- батьків (електронний щоденник, онлайн-консультації).

Таким чином, сучасні автоматизовані системи управління освітою на різних рівнях мають носити інформаційно-аналітичний характер, забезпечувати інформаційну підтримку прийняття рішень у всіх напрямках діяльності освітньої установи, будуватися на принципах комплексності, відкритості, масштабованості, безпечності, надійності. Різні типи інформаційних систем, такі як автоматизовані системи управління та системи тестування представлені в інформаційному просторі України. Разом з тим, використання таких систем дозволяє суттєво підвищити якість навчання, зробити кваліфікований моніторинг ефективності освітнього процесу. Слід зазначити щодо автоматизованих систем управління для закладів загальної середньої освіти, що структура та принципи їх функціонування майже

аналогічні між собою та включають такі складові як:

- автоматичний збір та розподіл документації звітного характеру;
- облік та управління кадрами, збирання та зберігання актуальних відомостей про співробітників;
- формування актуального розкладу занять;
- планування та адміністрування освітнього процесу, у тому числі планування та своєчасний облік навчального навантаження;
- моніторинг виконання навчальних планів;
- інформаційний супровід діяльності структурних підрозділів;
- формування особових справ учнів;
- зберігання статистичних даних про результати навчання

Використані джерела:

1. Постанова № 1255 від 2 грудня 2021 року Про затвердження Положення про програмно-апаратний комплекс “Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту”. Кабінет Міністрів України. 2021.
URL:<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-programno-aparatnij-kompleks-avtomatizovanij-informacijnij-kompleks-osvitnogo-menedzhmentu-i021221-1255> (дата звернення: 01.10.2023)
2. Україна. Інформаційна система управління освітою. URL:<https://isuo.org/> (дата звернення: 01.10.2023)
3. Державна інформаційна система освіти ІТС «ДИСО». URL:<https://diso.gov.ua/> (дата звернення: 01.10.2023)
4. E-Journal. URL: <https://e-journal.iea.gov.ua/> (дата звернення: 01.10.2023)
5. АС "Школа". URL: <https://school.osvita.net/> (дата звернення: 01.10.2023)
6. Система "Єдина школа". URL:<https://eschool-ua.com/#/home> (дата звернення: 01.10.2023)

Матеріал підготувала:
Кравчина О.Є., науковий співробітник

ОПИТУВАННЯ ВЧИТЕЛІВ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 6, 2023

ОПИТУВАННЯ ВЧИТЕЛІВ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ЗАСОБІВ ТА ІКТ В УМОВАХ ВІЙНИ: 2023

Вченими Інституту цифровізації освіти НАПН України та Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» у період з 13 березня до 13 квітня 2023 р. проведено всеукраїнське опитування з метою виявлення громадської думки освітян щодо готовності до використання онлайн-засобів та інструментів для забезпечення дистанційного навчання учнів, визначення освітніх ресурсів, електронних засобів навчання, що користуються найбільшим попитом серед вчителів, та виявлення рівня їхньої цифрової компетентності.

Широкомасштабна агресія РФ в Україні спричинила низку перешкод для вчителів та закладів освіти на шляху до надання освітніх послуг. *За період російської війни вимушеними біженцями стали понад 750 тисяч учнів з України. З різних регіонів за кордон виїхали майже 672 тисячі учнів; всередині держави зафіксовано орієнтовно 87 тисяч школярів, які продовжують навчання у статусі тимчасово переміщених осіб¹.* Досвід дистанційної форми навчання, отриманий протягом минулого та позаминулого року під час COVID-карантину, допоміг українській освітній системі швидко адаптуватися до нових реалій війни. Однак, під час воєнних

¹ Дані представлені на період березня-квітня 2023 р.

дій значна кількість здобувачів освіти та педагогічних працівників мали травматичний стрес та як наслідок - посттравматичний синдром. Вони потребують психологічної підтримки із включенням їх у освітній процес (це - впровадження програм надання психологічної реабілітації, адаптації та підтримки дітям в умовах війни та повоєнний період; залучення та підготовка психологів; інформаційна підтримка).

Географія. В онлайн-опитуванні взяли участь педагогічні працівники **всіх областей України**, в тому числі з підконтрольних уряду України областей, а також з тимчасово окупованих територій.

Змістова частина базувалася на питаннях анкети, 2021². та 2022³ років щодо потреб вчителів та інших категорій освітян у здійсненні дистанційного навчання та підвищенні фахового рівня під час запровадження карантину, пов'язаного з поширенням в Україні вірусу COVID-19. До анкети було додано окремий блок запитань, що стосувався особливості організації дистанційного навчання під час війни в Україні.

Блок «Цифрова компетентність вчителя», що подається вже втретє в рамках опитування (2021, 2022, 2023 рр.), було уточнено та подано на основі міжнародних рамкових документів, актуальних на момент створення анкети: Рамка цифрової компетентності для громадян та Рамка цифрової компетентності для освітян (DigComp 2.1: Digital Competence Framework for Citizens, DigCompEdu)⁴. Цей блок питань призначено для самооцінювання цифрової компетентності педагогічних працівників, здійснювалося відповідно

² Іванюк І. В., Овчарук О. В. Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: 2021» аналітичний звіт. Київ : ІІТЗН НАПН України. 2021. 55 с. <https://lib.iitta.gov.ua/724564/>

³ Овчарук О. В., Іванюк І. В., Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: січень-лютий 2022» аналітичний звіт. Київ :ІЦО НАПН України. 2022. 53 с. <https://lib.iitta.gov.ua/730808/>

⁴ Stephanie Carretero, Riina Vuorikari, YvesPunie. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use.- Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017.– 48 p.

рівнів, визначених Рамкою цифрової компетентності для громадян: *базовий користувач, незалежний користувач, професійний користувач*. Самооцінювання респондентів відбувалось у межах п'яти сфер цієї компетентності (DigComp 2.1): *інформація та цифрова грамотність, комунікація та співробітництво, створення цифрового контенту, безпека, вирішення проблем*.

Блок «Особливості дистанційного навчання в умовах війни» стосувався дистанційного забезпечення освітнього процесу в умовах війни, особливостей роботи з внутрішньо переміщеними дітьми та біженцями, рівня підтримки вчителів від закладів освіти та адаптування до організації навчання під час відсутності нормальних умов у дистанційному режимі, їхньої стресостійкості та потреб, які виникли саме у 2023 році.

Під час опитування педагогічних працівників **42 708** респонденти заповнили онлайн-форму анкети, серед них: **38 876 (91%) жінок і 3 824 (9%) чоловіків**. У дослідженні представлена не репрезентативна вибірка цільових груп. Заповнення онлайн-форми анкети відбувалось виключно за власним бажанням.

Респонденти, що відповідали на запитання анкети, це: вчителі ЗЗСО, керівники шкіл, методисти, практичні психологи, соціальні педагоги, логопеди, корекційні педагоги, керівники гуртків, асистенти вчителя, вчителі дошкільних закладів освіти та ін.

Респонденти були представниками закладів освіти різних типів власності (комунальні та приватні), належали до різних вікових груп. Загалом у опитуванні взяло участь **42 708** респондентів з різним стажем фахової діяльності, типу населеного пункту (місто, село, селище міського типу). Опитування представляє нерепрезентативну вибірку.

Переважаюча частина респондентів представлена такими категоріями, як *вчителі початкових класів, вчителі іноземних мов, української мови та*

літератури, математики, інформатики та адміністратори шкіл. Це, на нашу думку, засвідчує про їх більшу активність і зацікавленість у використанні ІКТ для організації дистанційного навчання, здійсненні освітньої реформи Нова українська школа.

Метою опитування було виявлення професійних потреб і готовності у здійсненні дистанційного та змішаного навчання в умовах війни, оцінка ефективності використання онлайн-інструментів дистанційного навчання учнів/учениць, визначення цифрові освітні ресурси, що користуються найбільшим попитом, виявлення потреб вчителів в умовах воєнного стану. На відміну від опитування, що здійснювалось у 2022 р., до анкети *було додано блок «Особливості дистанційного навчання в умовах війни».*

Традиційно, третій рік поспіль один з блоків анкети було присвячено самооцінюванню респондентів щодо їхнього *рівня цифрової компетентності.*

Під час проведення опитування було враховано обмеження доступу респондентів до онлайн засобів.

Також було враховано й те, що протягом періоду карантинних обмежень та воєнного стану у країні було розроблено значну кількість ресурсів для вчителів, що з'явилися у відкритому доступі. Поява нових вимог та інструкцій до проведення дистанційного навчання, розроблення методичних рекомендацій для вчителів спричинило реорганізацію діяльності закладів освіти та появу нових планів дистанційного навчання та стратегій розвитку шкіл та інших закладів освіти, зокрема й закладів післядипломної педагогічної освіти. У системі післядипломної педагогічної освіти з'явилась значна кількість поглиблених курсів з підвищення кваліфікації щодо використання цифрових засобів навчання на уроках.

Попри це, *загальна динаміка з підвищення рівня цифрової компетентності вчителів залишається досить помірною,* вчителі

продовжують використовувати обмежений спектр засобів та ресурсів ІКТ. Як це було і в 2022 році, у 2023 році педагоги не досить активно створюють власні цифрові ресурси, залишаються пасивними у більшості заходів з безпечного використання цифрових ресурсів, не володіють навичками захисту пристроїв та персональної інформації. Питання підняття спроможності та підтримки вчителів все ще залишається недостатньо вирішеним. Педагоги продовжують висловлювати власні очікування щодо їхньої підтримки з боку установ закладів освіти та держави, особливо під час війни, де не останнє місце займає нестача часу для підготовки до онлайн-уроків та самоосвіти, недостатнє матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу у дистанційному форматі.

Серед *невирішених за три останні роки* проблем респонденти вказують на такі:

- відсутність якісного інтернету – 64,7%;
- недостатнє матеріально-технічне забезпечення учнів – 56,8%;
- віялові відключення електроенергії – 49,1%;
- низький рівень самоорганізованості та мотивації учнів – 41,3%;
- відсутність підтримки з боку батьків – 30,0%;
- брак часу через збільшення навантаження для вчителя – 25, 9%;
- психологічні труднощі під час дистанційного навчання – 14,5%;
- труднощі з дистанційним навчанням учнів початкової школи – 13,9%;
- недостатній рівень цифрової компетентності вчителів – 5,1%.

Отже, до основних проблем у 2023 р. респонденти відносять: *відсутність якісного інтернет-зв'язку (64,7%), недостатнє матеріально-технічне забезпечення учнів (56,8%), віялові відключення електроенергії – 49,1%;* низький рівень самоорганізованості та мотивації учнів – 41,3%; відсутність підтримки з боку батьків – 30,0%; брак часу через збільшення навантаження для вчителя – 25, 9%. На відміну від попередніх років, коли

педагоги у 2021 та 2022 рр. вказували на неналежний доступ до цифрових пристроїв, слабе забезпечення високошвидкісним інтернет-зв'язком, неналежне управління доступом до ІТ-інфраструктури з боку закладів освіти, *вказані проблеми свідчать про посилення освітніх втрат та освітніх розривів* в Україні, особливо у 2022-2023 навчальному році.

Серед *основних потреб у підвищенні кваліфікації* респондентами під час опитування в 2023 році було визначено такі:

- вдосконалення методики проведення онлайн-уроків – 40,1%;
- створення навчальних відео, запис і монтаж відео уроку – 38,0%;
- знайомство з новими онлайн-інструментами та сервісами для учнівської творчості – 34,5%;
- практична допомога з опанування новими інструментами – 31,5%;
- володіння інструментами оцінювання в умовах дистанційного навчання – 20,7%;
- курси для вчителів НУШ основної школи – 27,9%;
- швидкі онлайн-консультації з питань використання ІКТ – 19,2%;
- створення і підтримка власного блогу – 14,7%;
- ознайомлення з новими онлайн-семінарами-практикумами – 14,2%;
- курси для вчителів НУШ початкової школи – 13,1%;
- забезпечення доступності до онлайн-курсів, вебінарів – 12,4%.

У 2023 році *збільшився попит* на вдосконалення навичок щодо створення навчальних відео, швидкі онлайн-консультації з питань використання ІКТ, запис та монтаж відео уроків; знайомство з новими онлайн-інструментами та сервісами для учнівської творчості; для вчителів НУШ основної школи. З'явилась необхідність опанування інструментами онлайн-навчання дітей з особливими освітніми потребами, ведення власного YouTube-каналу вчителя, програмами для монтажу відео (безкоштовну розробку для вчителів), Excel: навичками і лайфхаками для педагогічних працівників,

посилення використання ІКТ для інклюзивної освіти в дистанційному режимі, викладання курсів програмування для вчителів.

Щодо організації дистанційного навчання на практиці, виявлено, що вчителі, в цілому, використовують значний спектр цифрових інструментів та онлайн-ресурсів для проведення уроків, серед яких *найбільш популярні - Viber (77,7%) та Zoom (63,8%) та Google Workspace for Education (53,1%). Електронний щоденник* респонденти використовують у 2023 р. *вдвічі більше* – 34,1%; також *вдвічі збільшився* відсоток користувачів *Telegram* – 26% порівняно з 13,3% у 2022 р. Серед інших інструментів респонденти вказали такі: Learningapps.org – 26,7%; сайт навчального закладу – 24,7%; МійКлас – 22,1%; Padlet – 16,8%; Kahoot – 11,9%; Skype – 6,9%; Microsoft Teams – 4,9%; WhatsApp – 4,8%; JitsiMeet - 4,4%; Moodle – 3,8%; Mentimeter – 3,8%. Менше 1% набрали такі інструменти, як Twitter, Human, Cisco Webex, Wordwall, Liveworksheets, Humen, Діскорд.

Результати опитувань 2021, 2022 та 2023 рр. щодо використання онлайн-ресурсів для організації дистанційного навчання свідчать, що в шестірку лідерів входять: *На Урок (88,7%), Всеосвіта (83,5%), уроки на YouTube (75,3%), ВШО (51,1%) та EdEra і матеріали на Facebook (34,3%).*

Самооцінювання респондентів щодо їхньої цифрової грамотності та компетентності, що було також частиною опитування, засвідчило: більшість педагогів **вміє шукати інформацію** на рівні незалежного (45,6%) та базового (34,5%) користувача; **оцінити достовірність інформації** на рівні професійного (43,3%) та базового (31,9%) користувача; **зберігати знайдену інформацію** на рівні професійного (41,2%) та незалежного (31,9%) користувача.

У сфері «**Комунікація та співпраця**» педагогічні працівники також мають високі рівні. Переважна більшість респондентів **вміє спілкуватись, використовуючи різні засоби комунікації** на рівні професійного (60,5%) та

незалежного (20,7%) користувача; **створювати та керувати контентом** на рівні незалежного (50,1%) та базового (28,5%) користувача; **користуватись онлайн-послугами** на рівні професійного (39,1%) та незалежного (36,8%) користувача; **знають і вміють користуватись онлайн-інструментами для співпраці** на рівні професійного (40,7%) і незалежного (24,4%) користувача.

У сфері «Створення цифрового контенту» ситуація з наявними рівнями цифрової компетентності педагогічних працівників змінюється. Переважна більшість респондентів **вміє створювати мультимедійний контент** у різних форматах, використовуючи різноманітні цифрові інструменти та середовища на рівні базового (62,2%) та незалежного (33,3%) користувача; **використовувати функції форматування контенту** та різних інструментів на рівні незалежного (62,4%) та базового (30,2%) користувача; знають правила використання контенту відповідно до **захисту авторських прав** на рівні базового (47,9%) та незалежного (39,4%) користувача; мають **навички програмування** на рівні базового (79,4%) та незалежного (20,1%) користувача. Рівень професійного користувача у середньому мають лише 8% респондентів.

У сфері «Безпека» респонденти зазначили наявність вміння **забезпечити захист системи пристроїв і програм** (базовий рівень – 67,2%, незалежний рівень – 21,3) та **захистити персональну інформацію на своїх цифрових пристроях** (базовий рівень – 46,2%, незалежний рівень – 39,3%). А також наявність вміння **використовувати ІКТ безпечно для власного здоров'я** (професійний рівень – 46,4%, незалежний рівень – 32,0%) та знання стосовно **впливу цифрових технологій на повсякденне життя та навколишнє середовище** (незалежний рівень – 39,3%, професійний рівень – 46,7%).

У сфері «Вирішення проблем» професійний рівень користувача має незначна кількість респондентів, що свідчить про досі існуючі прогалини у

системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників. **Половина респондентів мають базовий рівень користувача** у цій сфері, про свідчать такі дані: **вміння вирішувати проблеми, що виникають при використанні цифрових технологій** (базовий рівень – 56,1%, незалежний рівень – 39,8%); **вміння вибрати та використати відповідний цифровий інструмент або сервіс для вирішення нетехнічних проблем** (базовий рівень – 43,7%, незалежний рівень – 41,9%); **вміння вибрати та використати відповідний цифровий інструмент для вирішення технічних проблем** (базовий рівень – 56,4%, незалежний рівень – 38,2%); **усвідомлення потреби в оновленні навичок у галузі цифрових технологій** (незалежний рівень – 40,7%, базовий рівень – 38,4%).

Загалом з отриманих відповідей респондентів з'ясовано, що рівень цифрової компетентності педагогів **зростає досить повільно**, незначною мірою це стосується знання та вміння користуватись онлайн-інструментами для співпраці, знань правил використання контенту відповідно до захисту авторських прав, базового рівня програмування. Щодо інших показників рівня цифрової компетентності за галузями, слід зазначити, що вони **залишились загалом на рівні 2022 року**. Така ситуація потребує уваги фахівців та знаходження ефективних шляхів розвитку цифрової компетентності вчителів та населення України в цілому.

Проведене опитування дозволило вже втретє в Україні використати інструмент самооцінювання цифрової компетентності вчителів на основі Рамки цифрової компетентності для громадян (DigComp 2.0 та 2.1) та Рамки цифрової компетентності для освітян (DigCompEdu), викладений у блоці «Цифрова компетентність вчителя».

Підсумовуючи результати опитування освітян **за блоком питань «Особливості дистанційного навчання під час війни»**, зазначимо, що більшість респондентів (86,7%) залишились вдома та продовжують працювати

в своєму закладі освіти; освітній процес здійснюється в різних форматах: дистанційно – 41,9%, змішано – 37,7% і стаціонарно – 20,4%, що залежить від активності бойових дій на території області та наявності облаштованих бомбосховищ у ЗЗСО.

Поява **нових викликів** перед вчителями та системою освіти, спричинена війною, на думку педагогів, полягає в тому, що 79,3% респондентів працюють з дітьми ВПО дистанційно, 60,2% респондентів працюють дистанційно з українськими дітьми-біженцями в інших країнах. При цьому, педагоги вважають, що більшість дітей, які перебувають за кордоном, навчаються одночасно у двох системах освіти, про що свідчать відповіді 72,3% респондентів. Це свідчить про важке навчальне навантаження для учнів, що впливає на їх психологічний та фізичний стан, що приведе в майбутньому до освітніх втрат. Попри існуючі складнощі вчителів, що працюють з дітьми ВПО та біженцями, більшість респондентів – 89,7%, зазначили, що вже існує достатньо онлайн-дидактичних матеріалів для підготовки до дистанційних занять в умовах війни. Це свідчить про те, що під час пандемії COVID-19 було напрацьовано достатньо матеріалів, що опанували вчителі для дистанційної роботи.

Педагоги зазначили **про потреби у підвищенні кваліфікації з надавання психосоціальної підтримки учням в умовах війни**. Серед вказаних тем: ігри з дітьми, що допомагають подолати стрес – 54,9%; практичні техніки, що дають змогу зменшити рівень стресу, тривоги – 52%; професійне та емоційне вигорання: ознаки, профілактика, способи подолання – 42,9%; формування навичок психологічної стійкості, турбота про свою стійкість у стані стресу – 39,9%; надання першої психологічної допомоги дорослим та дитині – 38,9%; психологічна самодопомога, перелік ресурсів для стабілізації та відновлення психологічного стану – 33,4%; робота з батьками щодо того, як підтримувати батькам дитину у стані стресу – 31,4%; знання про

реакції людини на стресові події – 31,1%.

Результати опитування педагогів щодо організації дистанційного навчання під час війни *підтвержені дослідженнями міжнародних організацій у країнах перебування українських біженців*. ЮНЕСКО провело дослідження щодо включення біженців до систем шкільної освіти семи європейських країн: Польщі, Болгарії, Чехії, Молдови, Словаччини, Угорщини та Румунії. Станом на червень 2023 року там перебуває 1 902 685 українських біженців⁵. При цьому, згідно звітів УВКБ ООН за останні шість місяців, 65% українських біженців заявили про намір залишитися в країні, що їх приймає. У зв'язку з цим включення дітей з України до місцевих систем освіти, їхня інтеграція та подальше навчання є для урядів цих країн ключовими питаннями. При цьому в середньому 6 із 10-ти українських дітей (57%) не навчаються у школах країни, що приймає. Серед останніх досліджень, що проводяться у країнах перебування українських біженців, дослідження, проведене у травні 2023 р. у Польщі Фондацією розвитку інформаційного суспільства для з'ясування становища українських дітей та молоді, їхніх опікунів у контексті освітніх, соціальних і життєвих проблем, пов'язаних із потребою емігрувати у зв'язку з війною в Україні⁶. Серед *складнощів, з якими зустрілись сім'ї та діти з України* в країнах тимчасового прихистку, є мовний бар'єр та нестача мовних курсів, психологічні проблеми, нестача вчителів, відсутність шкільного приладдя та ноутбуків у дітей, доступ до транспорту, швидкісного інтернету, фізичні можливості відвідування шкіл та ін. Тому країни реагують на ці виклики. Наприклад, у Румунії було скасовано державний іспит з переведення до 9-го класу.

⁵ UNESCO. Ukrainian refugees' pathways to inclusion in education: Insights from host countries. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/ukrainian-refugees-pathways-inclusion-education-insights-host-countries?hub=343> (дата звернення: 08.07.2023)

⁶ Diagnoza potrzeb dzieci i młodzieży uciekających przed wojną w Ukrainie. Perspektywa społeczności ukraińskiej w Polsce. URL: https://biblioteki.org/publikacje/diagnoza-potrzeb-dzieci-i-młodziezy-uciekajacych-przed-wojna-w-ukrainie-cz-2-perspektywa-spolesznosci-ukrainskiej-w-polsce/?fbclid=IwAR0X3S-2SZ1NWJ7gNyweNujvqQGB9Tiez-V3PAIBk_ffYeaRBhvMBd0GZl8 (дата звернення: 08.07.2023)

Якщо брати за країнами перебування учнів, маємо такий стан згідно зазначених досліджень:

- ✓ найбільше дітей-біженців пішли до шкіл у **Польщі**. Загалом у цій країні перебувають 992 670 біженців, з них 33% – діти шкільного віку. З них до шкіл було зараховано 55% (181 770), а 27% використовують Всеукраїнську школу онлайн (ВШО).
- ✓ У **Чехії** з 341 417 біженців 28% – діти. До шкіл пішло 54% (51 282).
- ✓ У **Болгарії** проживають 169 575 українських біженців, з них 38% дітей шкільного віку. У грудні 2022 року у болгарських школах навчалося 2250 дітей (3%). Майже 400 дітей також відвідували курси мовної підтримки.
- ✓ У **Румунії** із 131 462 біженців діти шкільного віку становлять 26%. Станом на березень 2023 року в румунських школах навчалося 4008 українських дітей (11%). 71% використовують платформу ВШО.
- ✓ У **Словаччині** знайшли притулок 102 090 українців, з них дітей шкільного віку 25%. До школи пішли 59% дітей (15 000), при цьому освіта для дітей-біженців зі статусом тимчасового притулку не є обов'язковою.
- ✓ В **Угорщині** отримали притулок 52 335 біженців із України, у тому числі 34% – діти шкільного віку (4965). До дитсадків та шкіл пішли 7975 дітей (28%).
- ✓ У **Молдові** зареєстровано 109 645 біженців із України. Дітей шкільного віку – 44%. До школи пішли лише 4% (1862). 62% відвідують онлайн-заняття з українських шкіл [4].
- ✓ Прагнення сімей повернутись в Україну також впливає на інтегрування дітей у школах країн перебування. Це спричинено невпевненістю батьків щодо термінів і статусу їхнього перебування в країні тимчасового притулку.

Використані джерела:

1. Diagnoza potrzeb dzieci i młodzieży uciekających przed wojną w Ukrainie. Perspektywa społeczności ukraińskiej w Polsce. URL: https://biblioteki.org/publikacje/diagnoza-potrzeb-dzieci-i-mlodziezy-uciekajacych-przed-wojna-w-ukrainie-cz-2-perspektywa-spolecznosci-ukrainskiej-w-polsce/?fbclid=IwAR0X3S-2SZ1NWX7gNyweNujvqQGB9Tiez-V3PAIBk_ffYeaRBhvMBd0GZI8 (дата звернення: 08.07.2023)
2. Recommendation CM/Rec(2019)10 of the Committee of Ministers to member States on developing and promoting digital citizenship education. URL : https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=090000168098de08.
3. Stephanie Carretero, Riina Vuorikari, YvesPunie. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use.- Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017.– 48 p.
4. Stephanie Carretero, Riina Vuorikari, YvesPunie. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use.- Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017.– 48 p.
5. UNESCO. Ukrainian refugees' pathways to inclusion in education: Insights from host countries. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/ukrainian-refugees-pathways-inclusion-education-insights-host-countries?hub=343> (дата звернення: 08.07.2023)
6. Іванюк І. В., Овчарук О. В. Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: 2021» аналітичний звіт. Київ : ІТЗН НАПН України. 2021. 55 с. <https://lib.iitta.gov.ua/724564/>
7. Овчарук О. В., Іванюк І. В., Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: січень-лютий 2022» аналітичний звіт. Київ :ІЦО НАПН України. 2022. 53 с. <https://lib.iitta.gov.ua/730808/>
8. Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах війни: 2023». Аналітичний звіт/ О.Овчарук, І.Іванюк, О.Гриценчук [та ін.]; за заг.ред. О.Овчарук. – Київ : ІЦО НАПН України. 2023. – 81 с. - <https://lib.iitta.gov.ua/736435/>

Матеріал підготували:

Овчарук О.В., д.п.н., проф.; Леценко М.П., д.п.н., проф.; Іванюк І.В., к.п.н.,ст. досл.; Гриценчук О.О., к.п.н, ст.досл.; Малицька І.Д., ст. н.співр.; Кравчина О.Є., н.співр

ДЕМОКРАТІЯ ТА ПАРЛАМЕНТАРИЗМ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 7, 2023

НАВЧАННЯ УЧНІВ ОСНОВАМ ДЕМОКРАТІЇ ТА ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В УКРАЇНІ

Демократичні перспективи розвитку України пов'язуються в суспільстві з молоддю. Водночас рівень вмотивованості та спроможності молодих людей брати активну участь у процесі політико-владних відносин, впливати на перебіг соціально-політичних процесів і формування владних політичних структур залишається низьким [1].

Низький рівень обізнаності громадян з роботою Верховної Ради України негативно впливає на формування громадської думки про парламент і його діяльність та перешкоджає ефективному державному управлінню, впровадженню законодавчих рішень, залученню громадян до участі в роботі парламенту шляхом подання електронних петицій, участі в громадському обговоренні тощо. Перед сучасною шкільною освітою постає складне завдання навчити молоде покоління громадян усвідомлювати власні права й обов'язки, розуміти ключові аспекти діяльності демократичних інститутів, зокрема парламенту, бути активними в громадсько-політичному житті й спроможними до ефективної політичної партисипації, тобто участі в процесі формування, перетворення та впровадження публічної політики [2]. Навчання здобувачів освіти основам представницької демократії та парламентаризму також набуло актуальності в контексті державного Плану відновлення України в повоєнний час, де передбачається реалізація комплексної програми парламентської просвіти.

Колектив авторів, до складу яких входить старша наукова співробітниця Інституту цифровізації освіти НАПН України, розробив комплект навчально-методичних матеріалів для впровадження парламентської просвіти на рівні закладів загальної середньої та позашкільної освіти. Матеріали розроблено експертами ГО «Агенція розвитку освітньої політики» в рамках Програми Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Рада: наступне покоління» (RANG). Загальна мета Програми - просувати реформи «наступного покоління», що допоможуть Верховній Раді України стати сучасною та ефективною інституцією для демократичного розвитку України. Зокрема, діяльність програми передбачає досягнення однієї з головних цілей: покращити залучення виборців до законодавчого процесу, взаємодію й комунікацію між народними депутатами та виборцями. Молоде покоління українців має зростати свідомими й відповідальними виборцями, розуміти діяльність Верховної ради та інструменти взаємодії з народними депутатами. Виконанню цього освітнього завдання і сприяє розроблений навчально-

методичний комплект, що представлено нижче.

Наш парламент: досліджуємо, розуміємо, впливаємо. Методичний посібник з парламентської просвіти для роботи з дітьми і молоддю в системі загальної середньої та позашкільної освіти

Навчання молодого покоління демократії, усвідомлення ним демократичних цінностей, прав і свобод людини та необхідності їх

захисту, формування громадянських компетентностей здобувачів освіти залишаються ключовими завданнями сучасної української освіти. Розуміння принципів і функціонування парламентської системи України є необхідною умовою для активної участі громадян у прийнятті важливих рішень та незворотності демократичного розвитку країни.

Методичний посібник «Наш парламент: досліджуємо, розуміємо, впливаємо» спрямований на підвищення рівня обізнаності здобувачів освіти про народовладдя і державотворення, зокрема про розвиток парламентаризму, роль і функції Верховної Ради України, діяльність народних депутатів і можливість громадянської та політичної участі молодого покоління українців. Запропоновано систематизований підхід до вивчення парламентської системи на всіх рівнях шкільної освіти, який включає інтерактивні методи, рольові ігри, дебати та проєктну діяльність.

Методичний посібник доцільно використовувати при впровадженні навчальних програм курсу за вибором з основ представницької демократії та парламентаризму «Наш парламент: досліджуємо, розуміємо, впливаємо» для здобувачів початкової, базової та повної середньої освіти і закладів позашкільної освіти. Цей посібник і навчальні програми однойменного курсу за вибором разом складають достатнє навчально-методичне забезпечення для здійснення громадянської парламентської просвіти в українських закладах освіти. Матеріали посібника будуть корисними в діяльності просвітницьких і громадських організацій для навчання молодого покоління основам представницької демократії та парламентаризму.

Адресовано широкій аудиторії освітян і громадських активістів, які працюють з дітьми та молоддю, виховують молоде покоління на засадах освіти для демократичного громадянства [3].

Наш парламент: досліджуємо, розуміємо, впливаємо. Навчальні програми курсу за вибором з основ представницької демократії та парламентаризму для закладів загальної середньої освіти та методичні рекомендації для вчителів

Це видання складається з комплекту навчальних програм курсу за вибором з основ представницької демократії та парламентаризму «Наш

парламент: досліджуємо, розуміємо, впливаємо» для здобувачів освіти 4-го, 9-го, 11-го класів закладів загальної середньої освіти та методичних рекомендацій для вчителів. Навчальні програми та методичні рекомендації призначені для впровадження громадянської парламентської просвіти у навчальний процес закладів освіти. Видання може бути використане й для організації позакласної роботи та в просвітницькій діяльності організацій, які працюють з дітьми та молоддю. Практичною цінністю є узагальнені ресурсні матеріали для вивчення парламентаризму, рекомендації з використання онлайн застосунків під час очного та дистанційного навчання [4].

Наш парламент: досліджуємо, розуміємо, впливаємо. Навчальна програма з позашкільної освіти гуманітарного напрямку та методичні рекомендації для педагогічних працівників

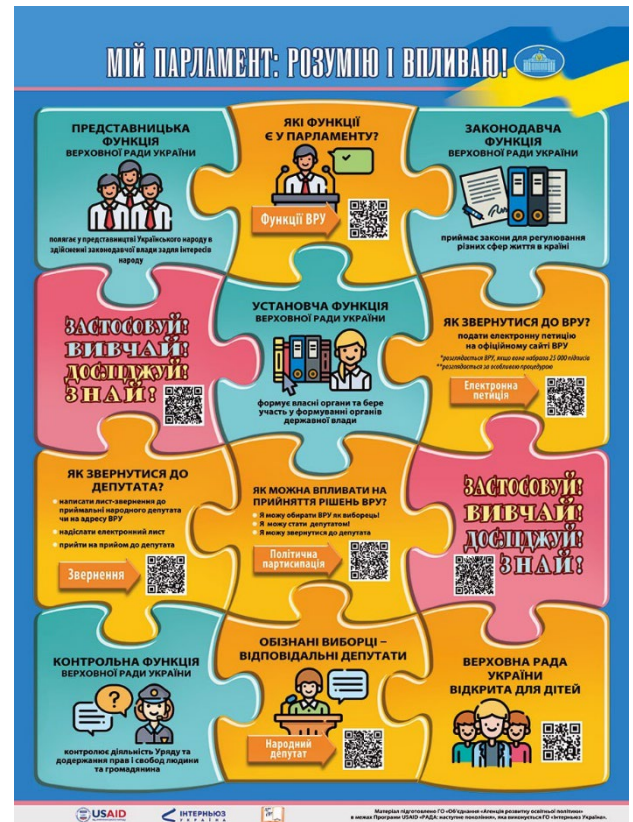
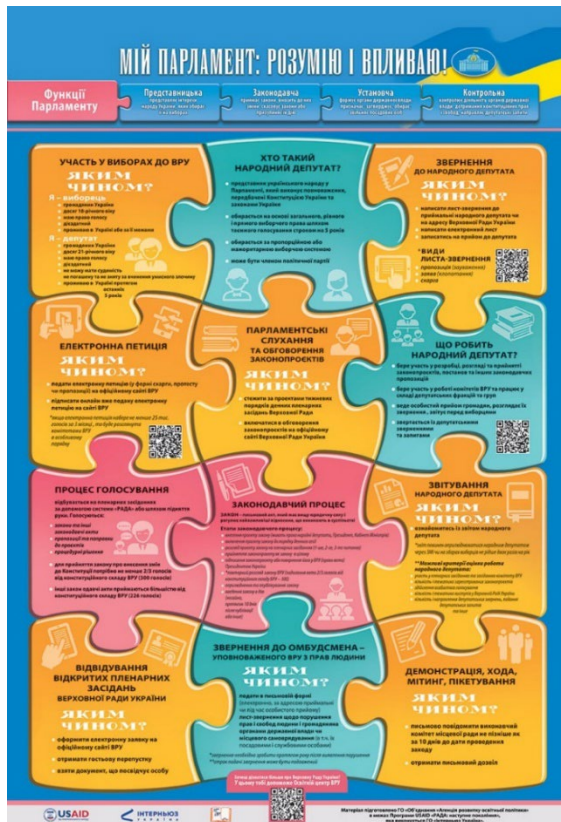
Гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі». Протокол № 1 від 29.03.2023 експертної комісії з позашкільної освіти ДНУ «Інституту модернізації змісту освіти». У Каталозі навчальної літератури та навчальних програм зареєстровано за номером №8.0003-2023.

Навчальна програма з позашкільної освіти гуманітарного напрямку реалізується у творчому об'єднанні (гуртку, студії, клубі тощо)

гуманітарного напрямку позашкільної освіти та спрямована на здобувачів освіти різних вікових категорій. Мета навчальної програми — підвищення рівня обізнаності здобувачів позашкільної освіти про парламентаризм, роль і функції Верховної Ради України, діяльність народних депутатів України, можливості взаємодії громадян із парламентом, а також сприяння становленню громадянської самосвідомості, формуванню правової і політичної культури, розвитку спроможності до ефективної політичної партисипації. Навчальна програма побудована на основі комплекту навчальних програм курсу за вибором «Наш парламент: досліджуємо, розуміємо, впливаємо» для здобувачів освіти 4-го, 9-го, 11-го класів закладів загальної середньої освіти [5].

Інститут цифровізації освіти НАПН України
Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

Інформаційні плакати «Мій Парламент: розумію і впливаю!» розкривають функції Парламенту та сприяють кращому усвідомленню школярами, що їх голос і думка як громадян є важливими, та розумінню механізмів громадянської участі (партисипації) і того, яким чином можна відстоювати свої інтереси й впливати на прийняття рішень у парламенті. На QR-кодах надані посилання на навчальні відео «Звернення до народного депутата України», «Електронні петиції – це просто», «Користуйся депутатом правильно! Відеопідказка для активних громадян» та сайт Освітнього центру ВРУ.

Висновки. Представлений навчально-методичний комплект матеріалів, розроблений у співпраці з Освітнім центром Верховної Ради України сприятиме впровадженню парламентської просвіти в освітній процес українських закладів загальної середньої освіти та закладів позашкільної освіти.

Використані джерела:

1. Гриньова М., Іванюк І., Паращенко Л. Громадянська парламентська просвіта в закладах освіти України. Аналітичний звіт за результатами соціологічного опитування освітян та учнів. Київ: Майстер книг. 2021. 108 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/726479/>
2. Мій парламент: розумію і впливаю: методичний посібник з громадянської парламентської просвіти для роботи з дітьми та молоддю / М.Гриньова, І.Іванюк, Л.Паращенко, Л.Юрчишин; за заг.ред. Л. Паращенко. Київ: Майстер книг. 2020. 96 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720884>
3. Наш парламент: досліджуємо, розуміємо, впливаємо. Методичний посібник з парламентської просвіти для роботи з дітьми і молоддю в системі загальної середньої та позашкільної освіти / М.Гриньова, І.Іванюк, Л.Паращенко, Л.Юрчишин; за ред. Л.Паращенко. Київ: Майстер Книг, 2023. 240 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736809>
4. Наш парламент: досліджуємо, розуміємо, впливаємо : навчальні програми курсу за вибором з основ представницької демократії та парламентаризму для закладів загальної середньої освіти та методичні рекомендації для вчителів / М. Гриньова, І. Іванюк, Л. Паращенко, Л. Юрчишин; за ред. Л. Паращенко. Київ : Майстер Книг, 2023. 72 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736813>
5. Наш парламент: досліджуємо, розуміємо, впливаємо. Навчальна програма з позашкільної освіти гуманітарного напрямку та методичні рекомендації для педагогічних працівників / І.Вержбицька, М.Гриньова, І.Іванюк, І.Мосякова, Л.Паращенко, І.Ридзель, Л.Юрчишин; за ред. Л.Паращенко. Київ: Майстер Книг, 2023. 40 с. URL: https://edudevelop.org.ua/images/files/Pozashkilna_Nash_Parlament_2023_S.pdf

Матеріал підготувала:
Іванюк І.В., к.п.н., старший дослідник

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВІДДІЛ:

ВІДДІЛ КОМПАРАТИВІСТИКИ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ ІНСТИТУТУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ : 21 РІК НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій - загальнометодологічний науковий підрозділ Інституту цифровізації освіти НАПН України є одним з осередків порівняльно-педагогічних досліджень в НАПН України. Науковці відділу досліджують інновації у системах освіти зарубіжжя, здійснюють змістовий аналіз відкритого інформаційного освітнього простору, відкритих систем освіти, їх засобів, технологій і сервісів, у тому числі дослідження специфіки, ефективності та безпечності використання електронних освітніх ресурсів у порівняльно-педагогічному вимірі.

Відділ проводить порівняльно-педагогічні дослідження з впровадження ІКТ, зокрема цифрових технологій в освіті, здійснює аналіз загальних тенденцій процесів формування й моніторингу інформаційно-комунікаційної компетентності суб'єктів навчального процесу, інформування педагогічної громадськості щодо інновацій у системі загальної середньої освіти, розробку рекомендацій, визначення перспектив для інтеграції вітчизняної освіти у європейський та світовий освітній простір.

Інформаційний бюлетень було започатковано у 1996 р. з метою висвітлення нових наукових розробок та інноваційних практик в системах освіти зарубіжжя та в Україні. Починаючи з 2008 року по теперішній час укладачі **інформаційного бюлетеню** (6 випусків на рік) здійснюють огляд процесів впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в системі освіти у різних країнах світу та в Україні. На період 2022 р. здійснено близько 80-ти випусків Електронного інформаційного бюлетеню.

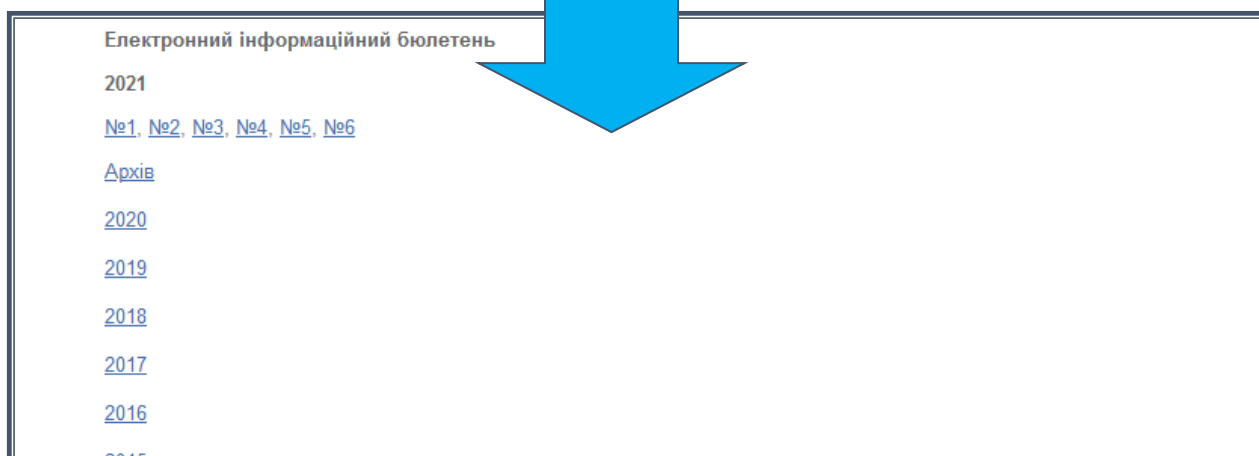

Інститут цифровізації освіти НАПН України
Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

ДЕ ЗНАЙТИ ІНФОРМАЦІЙНІ БЮЛЕТЕНІ:

Електронні версії інформаційних бюлетенів відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій розміщені на веб-сторінці відділу <https://iitlt.gov.ua/structure/departments/komparaktiv/pro-viddil.php>,

у розділі «Архів»

та у електронній науковій бібліотеці НАПН України: <https://lib.iitta.gov.ua/>

Інститут цифровізації освіти НАПН України
Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

ЧИТАЙТЕ НАШІ ПОПЕРЕДНІ ВИПУСКИ:

2021 рік

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ
№ 1, 2021

Інститут інформаційних і засобів навчання НАПН України
 Відділ компаративістики освітніх інновацій

Дистанційне тестування: досвід центрального інституту з розробки тестів Нідерландів

Центральний інститут з розробки тестів Нідерландів (Nationaal Instituut Toetsontwikkeling - Cito, <https://www.cito.nl/>) був єдиним організатором присвячених проблемам оцінювання середньої освіти, зокрема розробки тестових завдань та проведення тестів. Установа уможливила урядові Нідерландів здійснювати загальну середню освіту. Засертифіковані початкову та підсумкове тестування (назва: Centrale Eindtoets), що проводять тести допомагають учням та їх батькам у виборі навчального трьох тижнів середньої освіти. До загальної середньої освіти відносяться: дорослішча середня освіта – VWO (назва: Voortgezet wetenschappelijk onderwijs), загальна середня освіта – HAVO (назва: Hoger algemeen voortgezet onderwijs) та підготовка середня професійна освіта – VMBO (назва: Voortgezet middelbaar beroepsopleiding). Cito також здійснює незалежне оцінювання (вступні тести) учнів всіх трьох типів навчальних закладів освіти та надає підтримку у підготовці до них.

Як зазначають експерти Cito, процес складання на підготовку до них протягом карантину, спрощеного СР особливості. У цей період було створено нову онлайн платформу.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ
№ 2, 2021

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
 Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПЕРЕГЛЯДУ РАМКИ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ DIGCOMP 2.2 ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ПЛАНІВ ДІЯ З ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ 2021-2027 У КРАЇНАХ ЄС

Європейська комісія оприлюднила такі запити «Запит на внесок у цифрову компетентність DigComp 2.2» (англ. Call for contributions to Dig 2.2 [1]). Перегляди DigComp 2.2 розпочалися у січні 2021 р. Цією переоглядом прокладає шлях, навігуючи та ставлячи, що застосовуються до кінця 21 компетентностей DigComp (Вимір 4).

Процес перегляду рамки керує Центр спільних досліджень Європейської комісії (JRC) у тісній співпраці із спільнотою зацікавлених (DigComp, експертів та широкою колом зацікавлених сторін). Нова публічна онлайн-структура DigComp та унікальні дослідницькі матеріали опубліковані в 2022 році. Одним з перших кроків має стати План дій з цифрової освіти 2021-2027 [2].

Процес перегляду Рамки цифрової компетентності має назву «DigComp практика» (англ. DigComp Community Practice (CoP)). Центр спільних досліджень Європейської комісії (JRC) залучив всіх зацікавлених сторін, беруть участь у розвитку цифрової компетентності громадян (отже, не тільки спеціалістів), внести свій внесок у цей перегляд.

Серед прокладів, які можуть слугувати новими напрямками для оновлення, наведені нові тематичні пов'язані з цифровим світом:

- дезінформація та дезинформація;
- штучний інтелект (ШІ), пов'язані з даними навчання та обробки важкого аспекту життя;
- нові технології, зокрема віртуальна реальність, соціальна робота в Інтернеті речей, навички «зеленої ІКТ» (англ. green ICT) та ін.

Роботу групи також піддають присвячені більш «усталеним» тематикам, що є важливими складовими та не розглядаються в поточних змігах DigComp:

- електронна комерція;
- різні виміри грамотності даних.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ
№3, 2021

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
 Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

ОСВІТНІ ПРОЕКТИ ЗА ПІДТРИМКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19

Пандемія COVID-19 значно призупинила процес впровадження цифрових технологій у навчальний процес закладів освіти. Зважаючи на ситуацію, що склалася, вчителі вимушені швидко адаптувати сучасні цифрові освітні технології для проведення онлайн уроків, знаходити і використовувати навчальний матеріал через інтернет, підсилювати свій рівень цифрової грамотності, впроваджувати у навчальний процес нові педагогічні методи, використовувати ІКТ, з викладання різних предметів.

Відповідний рівень цифрової грамотності, об'єднання з сучасними освітніми освітніми ресурсами та платформами, вища їх якість використовувати, проведення дистанційного або змішаного навчання – одні з основних цілей у професійному розвитку вчителів, адміністраторів шкіл, освітніх рівнів державних систем освіти.

Міністерства освіти країн Європи, в тому числі й України, проводять заходи, які б підтримали всіх учасників освітнього процесу, забезпечуючи безперервність навчального процесу. Важливу роль відіграє діяльність і підтримка Європейської Комісії, яка фінансує і сприяє створенню, роботі безперервності освітніх платформ та проєктів, які з'являються на її офіційному сайті.

Erasmus+ у рамках проєкту Erasmus+ :

- проєкт Європейських онлайн платформ для школярів освіти **School Education Gateway** (<https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/index.htm>), яка надає можливість: пройти онлайн курси, обговорювати досвідом з колегами різних країн, узгоджувати свої висновки та висновки, залучитися до вебінарів за різними тематиками, знайти необхідні освітні онлайн ресурси;
- платформа **«Teaching»** (<https://www.educationactiongateway.eu/en/pub/community.html>) підтримує спілкування вчителів, обмін освітніми ресурсами, обмін досвідом з викладання різних предметів, проведення освітніх проєктів, розширення професійної навички;
- **SALTO-YOUTH** (<https://www.salto-youth.net/about/>) – мережа, до якої входить сім ресурсних центрів, надає інформаційні навчальні ресурси для молодіжних

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ
№ 4, 2021

Інститут інформаційних і засобів навчання НАПН України
 Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

ЦИФРОВІ БІБЛІОТЕКИ НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛІМ

Для грамотної організації роботи під час карантину 2020-2021 навчального року вчителі користуються цифровими ресурсами, які надають доступ. Одним з зарекомендованих ресурсів Internet стали бібліотеки. Вони можуть бути віртуальні, електронні, цифрові бібліотеки. Такі бібліотеки є віртуальним стій, або спираються на ресурси вже наявних традиційних бібліотек.

Зарядження цифрових технологій у бібліотеку справу вивела суттєво вперші її Дані Сел Гарбо вказав:

- зниження вартості розповсюдження нормативної, навчальної, мистецької, доповідної використання технологій мережі Інтернет;
- скорочення часу надходження необхідної інформації до її споживачів, батьків;
- збільшення об'єму словникового запасу, що вирішує проблему з недостатньою кількістю обсягів;
- розширення доступу до різноманітних видів, завдяки їх оформленню;
- швидке та інтегроване пошукове знаходження інформації та надання досвід, освітній вчитель може безпосередньо працювати з каталогами, розглядати і університетських бібліотек і відкритих доступу сучасні публікації (електронні видання книг, підручників, спеціалізованих журналів та газет тощо);
- постійне розширення можливостей отримання швидкого доступу до інформації (поручитися можуть працювати в цифрових бібліотеках фізичного розташування джерел інформації, в будь-якій зручній формі зручно для читачів місця).

Слід зазначити, що завдяки Інтернету виникає можливість керувати бібліотечними ресурсами як і традиційними способами.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ
№ 5, 2021

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
 Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТСЬКОГО ПРОСВІТИ

Громадською організацією «Агенція розвитку освітньої політики» 2021 р. проведено дослідження «Громадська парламентська платформа освіти України» [1]. Інструменти дослідження включали фокус-групи з педагогічними працівниками (28 респондентів) освітництва для учнів (2541 респондент), онлайн-опитування для педагогічних працівників (1304 респондент). Одним із завдань дослідження визначити ступінь готовності педагогічних працівників впровадити громадянську парламентську просвіту, використовуючи засоби освітнього середовища в умовах змішаного та дистанційного навчання.

Респондентам було запропоновано висловитися з приводу доступу до онлайн-ресурсів вони користуються для підготовки до проведення уроків, за допомогою яких цифрові інструменти вони проводять уроки та спілкуються з учнями. Задля з'ясування готовності цілеспрямовано впровадити громадянську парламентську просвіту опитано запропоновано визначити рівень самосвідомості щодо володіння цифровими інструментами для дистанційного та змішаного навчання результати дослідження щодо виснаженої проблеми.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ
№ 6, 2021

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
 Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій

СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ПРОГРАМУ «БЕЗПЕЧНИЙ ПРОСТІР»

Протягом 2015-2020 років дослідникам Центру психічного здоров'я та психосоціального супроводу Національного університету «Києво-Могилянська Академія» [1] у співпраці з експертами Національної академії педагогічних наук України та Інститутом модернізації змісту освіти МОН України була розроблена і постійно вдосконалювалася комплексна програма психосоціальної підтримки дітей в закладах загальної середньої освіти «Безпечний простір». Програма створена відповідно до запиту МОН України за фінансової підтримки міжнародних організацій ЮНЕСКО (Україна), Карітас (Україна), Портіус (Porticus). Це багаторівнева модель психосоціальної підтримки в закладах загальної середньої освіти «Безпечний простір», що побудована на основі ряду доказових втручань на різних рівнях. Апробація програми відбувалася на Сході України поблизу лінії зіткнення протягом 2015 – 2020 рр. Ефективність окремих компонентів програми підтверджена низкою досліджень, зокрема їх застосування для надання психосоціальної допомоги учням, які постраждали внаслідок військового конфлікту. Колектив дослідників розробив низку науково-методичних матеріалів для педагогів і практичних психологів, що були рекомендовані до впровадження в системі інститутів післядипломної освіти НАПН України. Враховуючи ситуацію з пандемією COVID-19, навчально-методичні матеріали містять рекомендації щодо проведення занять з дітьми, тренінгів для батьків представлених в очковій й

Наукове видання

**РОЗБУДОВА ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОГО
СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**Колектив авторів-упорядників: Гриценчук О.О., Іванюк І.В., Кравчина
О.Є., Лещенко М.П., Малицька І.Д., Овчарук О.В.**

ISBN 978-617-8330-02-6

Інститут цифровізації освіти
Національної академії педагогічних наук України
м. Київ, вул. Максима Берлінського, 9
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК №7216 10 від 17.12.20 р.
електронна пошта (E-mail): iitzn_apn@ukr.net